KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

PL ISSN 0514-0188

2026
JÚL/LIPIEC

Č. 7 (817)/roč. 68
Cena 7,00 zł (8% VAT)

SVIATOK SLOVENSKEJ KULTÚRY NA SPIŠI

eprasa.pl e1cec292a7

V JÚLOVOM ČÍSLE NÁJDETE:

3-5 Prázdninoví cestovatelia v čase

Naši žiaci sa po ukončení školského roka vydali na cestu do tábora na Slovensko. Spolu s krajanskými deťmi z Maďarska spoznávali slovenský jazyk v praxi a stali sa cestovateľmi v časopriestore. Spoločné aktivity vytvorili priestor na vzájomné spoznávanie, výmenu skúseností a prirodzené používanie slovenského jazyka v každodenných situáciách.

6-7 Všetko sa dá, len sa musí chcieť

Falštín a Nedeca-Zámok patria medzi najmenšie obce severného Spiša. Práve s nimi je spojené meno krajana Augustína Finduru, ktorý sa v prvej menovanej dedinke narodil a v druhej prežil väčšinu svojho života. Ten je plný zaujímavých príbehov, odhodlania a pozitívnych emócií.

8-9 Krátko zo Spiša a Oravy

10 Horčičné zrnko

11 Spomienka na Joannu Michalakovú

12-15 Nová Belá v rokoch 1939–1945 I.

16 Darček pre otca

17 Kurz slovenského jazyka Spolku Slovákov v Poľsku ukončený

18 Tri profily

Traja umelci z troch rôznych miest, ktorí priniesli tri rôzne spôsoby vnímania sveta. Aj takto by sa dala jednou vetou opísať najnovšia výstava v Galérii slovenského umenia v Krakove Tri profily, ktorú môžete navštíviť dokonca augusta.

19 Spiš v objektíve Krzysztofa Krzyżanowského

Filmový večer sprítomňujúci a propagujúci problematiku slovenskej národnostnej menšiny na základe filmových epizód z cyklického programu „U seba“ TVP Kraków v réžii Krzysztofa Krzyżanowského poukázal na dôležitosť dejinnej pamäti, odkazu pre budúce generácie, zachytenie časopriestoru, ako aj ľudí, ktorí sa v minulosti podieľali na zachovávaní slovenskej identity na Spiši.

20-23 Sviatok slovenskej kultúry na Spiši

Tohtoročný XXXIII. ročník Dni slovenskej kultúry v Malopoľsku sa 28. júna konal v Novej Belej na Spiši. Zhromaždil mnohých milovníkov slovenského a spišského umeleckého prejavu. Organizátorom podujatia bol Spolok Slovákov v Poľsku v spolupráci s Centrom slovenskej kultúry v Novej Belej. Predstavili sa domáce umelecké telesá a pozdrav zo Slovenska priniesli pozvané folklórne súbory.

24-25 Z diania na Slovensku

26-27 Poviedka na voľnú chvíľu

28 Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

29 Zápisník včelára – júl

Na obálke: Tanečný pár FS Spiš na XXXIII. dňoch slovenskej kultúry na Spiši.
Foto: A. Jendžejčíková. Grafická úprava: E. Koziołová.

eprasa.pl e1cec292a7

Prázdninoví cestovatelia v čase

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | E. Góra-Brzegowska, A. Jendžejčíková

Naši žiaci sa po ukončení školského roka vydali na cestu do tábora na Slovensko. Spolu s krajanskými deťmi z Maďarska spoznávali slovenský jazyk v praxi a stali sa cestovateľmi v časopriestore. Spoločné aktivity vytvorili priestor na vzájomné spoznávanie, výmenu skúseností a prirodzené používanie slovenského jazyka v každodenných situáciách.

Žiaci už netrpezlivo čakali, aby nastal deň odchodu do tábora. Chystali si veci a rátali dní, kedy pôjdu za prázdninovým dobrodružstvom. Tešili sa, že zažijú niečo nové a niektorí strávia opäť pár dni spolu s kamarátmi a spolužiakmi zo školy. Program desaťdňového tábora pripravilo Metodické centrum Univerzity Mateja Bela pre Slovákov žijúcich v zahraničí v Banskej Bystrici v gescii Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky.

Konečne nastal deň odchodu a žiaci nastupovali do autobusu najskôr v Kacvíne, potom v Krempachoch a napokon v Novej Belej. Rozlúčili sa s rodičmi a išli za novými skúsenosťami. Cesta im ubehla rýchlo a veselo. V Mýte pod Ďumbierom, kde bolo dejisko prázdninového diania už na nich čakala zodpovedná za organizáciu táborov pani Janka spolu s gestorkou Viktóriou a tímom animátoriek Klaudiou, Ivkou, Laurou, Monikou, Mateou, zdravotníčkou Aďkou. Pekne sa privítali a ukázali deťom, kde budú ich izby. Deti sa ubytovali, pozreli si prostredie a čakali na prvé aktivity.

Prvý večer ubehol v duchu zoznamovacích a organizačných aktivít. Boli zadelení do tímov spolu s deťmi z Maďarska. Postupne tímy dostávali rozličné úlohy a museli sa spoločne podieľať na ich realizácii. Jednou z úloh bola tvorba časostroja, prístupových hesiel k nemu, tímových mien a pod. Deti sa prejavili v tejto úlohe svojou predstavivosťou a fantáziou. Zároveň ďalšie aktivity ich sprevádzali rozličnými dejinnými obdobiami, v ktorých sa stretli s rôznymi zaujímavosťami. Do toho im vstupovali športové hry, vedomostné, jazykové kvízy a voľné aktivity. V rámci workshopov sa oboznámili s technikou batikovania a využili ju na klobúkoch, načreli do modrotlače, pracovali s hlinou, vymaľovali si svoje námety na textilné tašky, vyrábali ozdoby z drôtu a pri všetkom mali veľa zábavy. Bol to čas nielen získavania nových schopností, ale aj kamarátskych väzieb.

Tábor ponúkol deťom pestrý program zameraný na spoznávanie slovenského jazyka, histórie, kultúry a tradícií. Pestré a vzbudzujúce záujem workshopy mali aj s lektormi z Katedry slovenského jazyka UMB, ktorí ich previedli tajmi slovenskej výslovnosti, prízvuku a významu slov. Tvorili príbehy na základe obrázkových puzzle. Prostredníctvom tematických hier, tvorivých dielní, súťaží, pohybových aktivít a zážitkového učenia sa účastníci symbolicky vydali na cestu časom i priestorom. Každý deň priniesol nové poznatky, objavy a príležitosti rozvíjať tvorivosť, komunikačné zručnosti i tímovú spoluprácu.

Zúčastnili sa tiež dvoch poznávacích zájazdov. Na prvom sa vrátili do reálií slovenskej dediny v skanzene v Pribyline na Liptove, kde mali komentovanú prehliadku, počas ktorej sa dozvedeli o tom ako vznikol skanzen, čo predstavuje a odkiaľ pochádzajú artefakty ľudovej kultúry ako napríklad kaštieľ, zemianska kúria, kostol, drevená zvonica, gazdovské dvory, stará krčma, obuvnícka remeselná dielňa, lekáreň a pod., ktoré si prezerali. Ich pozornosť upútali aj zvieratká, ktoré žijú v skanzene – ovečky a zajace. Záujem vzbudila tiež budova dávnej školy, kde okrem drevených lavíc, tabuliek na písanie a veľkého dreveného počítadla, videli aj starú pec na kúrenie, ktorá žiakom poskytovala teplo v zimné a sychravé dni, a hneď vedľa byt učiteľa. Páčila sa im aj zastávka považskej lesnej železnice, ktorá premáva v letných mesiacoch zo skanzenu smerom k dedine. Ozrejmili si aj archeoskanzen Havránok nad Liptovskou Marou, v ktorom sa dozvedeli veľa zaujímavostí z minulosti, o prvých obyvateľov tejto lokality Keltoch a ich zvykoch. Popritom si pozreli krásnu vyhliadku na Liptovskú Maru, ktorá je druhým najväčším vodným dielom na Slovensku. Deti po ceste mohli pozorovať krásne prírodné okolie Nízkych Tatier. Na záver výletu si mohli vyskúšať svoje komunikačné schopnosti v slovenskom jazyku na nákupoch. Po dlhom a náročnom dni sa mohli osviežiť v hotelovom bazéne.

Na druhom výlete spoznali Banskú Bystricu a jej zaujímavosti. Boli v Múzeu Slovenského národného povstania, kde chlapcov zaujali najmä staré tanky a lietadlo. V Stredoslovenskej galérii sa ponorili do nezvyčajnej výstavy kra-

epaisa.pl.e1cec292a7

jinky, ktorú tvorili vo vlastnej hlave na základe počúvaných zvukov prírody. Na záver to, čo si predstavovali aj nakreslili. Ako povedali, bola to nová a dobrá skúsenosť. Večerný program okrem zhrnutia celého dňa obsahoval tiež ďalšie aktivity, napríklad prácu so záznamníkom, filmový večer alebo záverečnú vatru s opekaním klobások.

Významnou súčasťou tábora bolo nadväzovanie nových priateľstiev medzi deťmi zo slovenských komunít žijúcich v Poľsku i v Maďarsku. Deti sa rozprávali okrem iného o tom, akým spôsobom sa učia slovenský jazyk, koľkokrát do týždňa majú vyučovanie slovenčiny a pod. Program bol pripravený tak, aby spájal vzdelávanie so zábavou a podporoval pozitívny vzťah detí k slovenskému jazyku a národnému kultúrnemu dedičstvu. Nechýbali ani večerné spoločenské aktivity, športové hry a chvíle oddychu, ktoré prispeli k príjemnej atmosfére celého pobytu.

Na cestách za prázdninovým dobrodružstvom deti sprevádzali E. Góra-Brzegowska, Kamil Pacyga a Agáta Jendžejčíková. Účastníci tábora vyjadrujú poďakovanie organizátorom za možnosť pobytu na Slovensku a Spolku Slovákov v Poľsku za sprostredkovanie prázdninových pobytov, zadováženie opatery a zorganizovanie dopravy. Naši žiaci zasielajú pozdrav deťom do Maďarska a ich sprevádzajúcim učiteľom.

Tábor opäť potvrdil význam spoločných stretnutí slovenských detí zo zahraničia. Účastníci si domov odniesli množstvo krásnych zážitkov, nové vedomosti, cenné priateľstvá a motiváciu ďalej rozvíjať svoj vzťah k slovenskému jazyku a kultúre. ■

oprasa.pl/e1cec292a7

Všetko sa dá, len sa musí chcieť

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Falštín a Nedeca-Zámok patria medzi najmenšie obce severného Spiša. Práve s nimi je spojené meno krajana Augustína Finduru, ktorý sa v prvej menovanej dedinke narodil a v druhej prežil väčšinu svojho života.

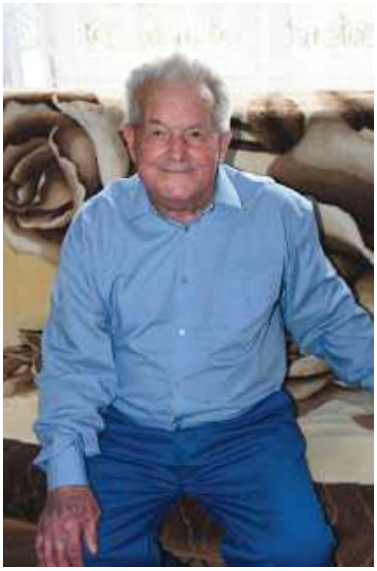
Život Augustína Finduru je plný zaujímavých príbehov. Už jeho narodenie bolo originálne. Narodil sa 25. mája 1932 na pastvisku vo Falštíne. – *Mama šla pásť kravy a naspäť sa vrátila so mnou vo fartuchu*, hovorí. – *Keď prichádzala, tak sa jej pýtali, či si nesie hríby, ale neboli to hríby, bol som to ja. Keďže prešla so mnou po pôrode takmer dva kilometre, doniesla ma a omdlela*.

Ktovie ako by sa skončil Augustínov príbeh, keby jeho mamička nenašla v sebe dosť síl, aby ho priniesla domov. Katarína Findurová však bola silná žena a zvládla sa o svojho syna postarať, i keď boli v živote aj ťažké chvíle. Augustín si pamätá, že v detstve žili veľmi skromne. Keď chodil do školy na Falštíne, pýtal sa mamy prečo iné deti v škole jedia o on nemá nič? Mame to prišlo ľúto a okrem každodennej práce sa zamestnala ešte pri pradení ľanu. To málo jedla, ktoré potom dostala starostlivo podelila medzi nich dvoch, aby aj on mohol v škole vytiahnuť a zjesť svoj kúsok desiatej.

Augustín chodil do školy v čase, keď bol Spiš opätovne pripojený k Slovenskej republike. Slovenský jazyk ho učil učiteľ Štefan Tobiáš, ktorý bol veľmi prísny. Učebné pomôcky však mali zadarmo, čo bola v tom čase pre chudobných Spišiakov veľká pomoc.

Po vojne sa presťahovali s mamou do Nedece-Zámku, kde žili spoločne s rodinou Jana Polku. Keďže mali pozemky na Falštíne, dvakrát do dňa chodili s kravami šesť kilometrov tam a späť. Denne teda prešiel 24 kilometrov, čo bolo veľmi náročné.

Po skončení školy ostal Augustín pracovať na spoločnom gazdovstve, pričom si chodil privyrábať aj na sezónne práce ako poľnohospodársky robotník ku Krakovu, či na východ Poľska k ukrajinským hraniciam. Hoci sa nevyučil žiadnemu remeslu, je veľmi zručný a dokáže zastať hocijakú prácu. – *Čo vidím, to urobím,* hovorí s úsmevom, a nie je to len fráza. Augustín skutočne sám postavil svoj dom – od vytvorenia plánu a základov, cez murovanie, omietanie, maľovanie, až po položenie drevených podláh či postavenie pece.

Augustín Findura je plný pozitívnej energie

Okrem toho má aj podnikateľského ducha. Nedeca-Zámok vždy lákala davy turistov, nuž dom vybudoval väčší, aby si mohli privyrábať prenajímaním jeho časti. – *Aby žena nemusela pracovať*, dodáva Augustín.

Do vojenskej knižky si dal Augustín zapísať slovenskú národnosť

Jeho manželka Mária Floreková bola o sedem rokov mladšia a pochádzala zo susedstva. Zobrali sa, keď sa vrátil z vojny. Mali spolu štyri deti. Ako prvý prišiel na svet Ondrej, druhý Jozef, za ním Kristína a najmladšia bola Helena, ktorá býva s otcom dodnes. Postupom času sa rodina rozrástla a Augustín má už trinásť vnukov a päť pravnukov.

Na vojenčine bol na severe Poľska v Piłe. Keďže mal rodinu v Amerike a priznal sa k tomu, poslali ho do trestnej jednotky. Zo začiatku ho lákali, aby podpísal spoluprácu. To však odmietol, a tak ho zaradili medzi nespoľahlivých.

Po vojne ho chceli zamestnať v bani, ale keď videl aká je to nebezpečná práca, rozhodol sa vrátiť na Spiš, hoci sa

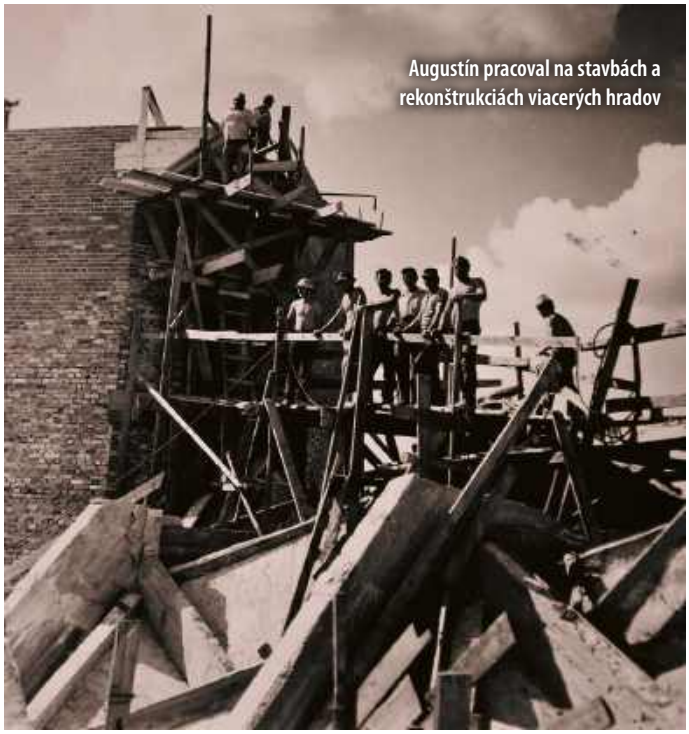

Augustín a Mária Findurovci počas svadby a o desiatky rokov neskôr

eprasa.pl e1cec292a7

mu vysmievali, že bude spať s ovcami. – *Radšej spať s ovcami, ako pracovať v bani*, konštatuje veselo.

Popri práci na hospodárstve sa zamestnal tiež na viacerých stavbách, napríklad v Bielsku-Białej, Krakove, Kielcach, ako aj pri rekonštrukciách na zámku na Pieskovej skale, na krakovskom Waweli, či doma na nedeckom zám-

Augustín pracoval na stavbách a rekonštrukciách viacerých hradov

ku. Práve počas jeho pôsobenia tu došlo k unikátnemu objavu, keď pod jedným z prahov našli indiánske kipu. To fakticky potvrdilo legendu o princeznej indiánskeho rodu Inkov Umine a jej synovi, ktorí sa ukrývali na nedeckom hrade. Toto uzlové písmo malo byť zároveň kľúčom k nájdeniu veľkého pokladu Inkov, ktorý tak možno čaká na svoje objavenie niekde v útrobách Zamaguria. – *Je to vraj toľko zlata, ako už v celej zemi niet*, konštatuje potmehúdsky Augustín. Len sa ho zatiaľ ešte nikomu nepodarilo objaviť.

Pri práci si majstri veľmi rýchlo všimli Augustínovu zručnosť a schopnosť učiť sa, či vymyslieť zaujímavý spôsob vylepšenia pracovných postupov. Preto patril medzi vyhľadávaných a spoľahlivých zamestnancov. Bavila ho najmä práca s drevom. Sám vyrobil množstvo drevených nástrojov, medzi inými drevené jarmo pre kravy, s ktorým potom chodili na pole, ako aj rôzne drevené dekorácie, košíky, metly, poriská, či unikátne zdobené hrable.

V dospelosti sa Augustín začal angažovať aj v práci vo vtedajšej Kultúrno-sociálnej spoločnosti Čechov a Slovákov na Spiši. Dlhé roky pôsobil v Nedeci-Zámku ako kol-

Čo vidím, to urobím, hovorí Augustín a je to pravda

portér nášho časopisu Život a po Júlii Kiedziuchovej nakoniec prevzal aj funkciu predsedu Miestnej skupiny Spolku Slovákov v tejto obci. O jeho slovenskom povedomí svedčí nielen zápis vo vojenskej knižke, kde si vyžiadal aby mu prepísali národnosť na slovenskú, ale aj zlatá medaila za zásluhy pre Spolok Slovákov v Poľsku, na ktorú je patrične hrdý a má ju vystavenú na poličke.

V dobrej nálade, v kruhu svojich blízkych

Vo všeobecnosti je Augustín Findura človekom plným pozitívnej energie. – *Teším sa zo života už 94 rokov*, konštatuje s úsmevom a ukazuje mi rôzne bylinky, ktoré sám zbiera, suší a samozrejme podľa potreby aj užíva. Najviac si pochvaľuje zlatobyľ, z ktorého mi hneď trochu zabalil, aby som vyskúšala jeho blahodarné účinky.

Odchádzam s dobrým pocitom od človeka, ktorý je dobrosrdečný a má možno viac energie a plánov ako niektorí mladí ľudia. V ušiach mi pritom znejú jeho slová: – *Zadarmo nie je nič, všetko si treba zaslúžiť, ale nakoniec všetko sa dá, len sa musí chcieť*. ■

Nedeca-Zámok sa stala Augustínovým domovom

V Kacvíne si pripomenuli 55. výročie kňazstva Mons. Alojza Frankovského

Dňa 21. júna zagratulovali krajania v Kacvíne pri príležitosti 55. výročia kňazskej vysviacky rodákovi zo susednej Veľkej Frankovej vdp. Mons. Alojzovi Frankovskému, ktorý takmer každú nedeľu pomáha pri slávení svätej omše

v slovenskom jazyku v miestnom kostole Všetkých svätých. V mene krajanov mu za jeho obetavú službu, duchovnú podporu a dlhoročnú priazeň poďakovala predsedníčka Miestnej skupiny Spolku Slovákov v Kacvíne a zároveň predsedníčka Obvodného výboru SSP na Spiši Daniela Radecká. Slávnostnú atmosféru umocnila kacvínska dychovka Miestnej skupiny Spolku Slovákov v Kacvíne pod vedením Michala Króla, ktorá svojím vystúpením potešila jubilanta i prítomných veriacich. Mons. Alojzovi Frankovskému želáme pevné zdravie, Božie požehnanie a veľa síl do ďalších rokov kňazskej služby. (mm-m/dr)

Slávnostná omša v Jablonke

Dňa 14. júna tohto roku sa v Jablonke v Kostole Premenenia Pána konala slávnostná svätá omša v slovenskom jazyku. Tradíciou sa už stáva, že je zakaždým obohatená vystúpením rôznorodých slovenských umeleckých zoskupení. Tentokrát sa slávnostnej omše zúčastnili Braňo Bielek zo Zakamenného a Evka s dcérou Klaudiou z Tvrdošína. Ich spoločný krásny spev v doprovode zvukov gitary nielenže obohatil liturgiu, ale pomohol zhromaždeným mod-

Foto: Kazimír Jendraszczak

liť sa a spievať. Pre vystupujúcich to bola veľká česť môcť sa týmto spôsobom zapojiť do svätej omše. (gf)

Oprava kaplnky v Nedeci-Zámku

Kaplnka svätého Michala Archanjela v Nedeci-Zámku bude už čoskoro v novom šate. V letných mesiacoch tu prebiehajú rekonštrukčné práce, ktorých výsledkom bude

jej omietnutie, maľovanie, ako aj úprava vnútra a vonkajšieho okolia. (mm-m)

Rekonštrukcia cesty v Jablonke

V Jablonke, na ulici Ogrodowej, prebieha rekonštrukcia gminnej cesty K360831, ktorej cieľom je zvýšenie bezpečnosti účastníkov cestnej premávky i zlepšenie komfortu obyvateľov. Pripomeňme, že táto cesta vedie k budovanému Centru slovenskej kultúry, čo zlepší jeho dostupnosť a vytvorí adekvátne podmienky pre jeho fungovanie. Celková hodnota investície predstavuje 229 225,15 PLN, pričom z Vládneho fondu rozvoja ciest bolo na jej realizáciu poskytnuté spolufinancovanie vo výške 114 612 PLN. (mm-m)

eprasa.pl e1cec292a7

Tancovačka v štýle PRL-u

Na parkovisku pri Základnej škole v Podsrní sa 20. júna uskutočnilo zaujímavé podujatie – tancovačka v štýle PRL. Na všetkých zúčastnených čakala zábava s najväčšími hitmi z minulej doby a spoločné hodovanie v štýle, na ktorý mnohí spomínajú s nostalgiou. Viaceré atrakcie boli pripravené aj pre najmenších, pričom nechýbali ani členky

Foto: Archív Združenia miestnych gazdiniek Podsrnie

Združenia miestnych gazdiniek z Podsrnia, ktoré si pripomenuli atmosféru z minulých rokov a strávili pekne chvíle s obyvateľmi a hosťami. (gf)

Päťdesiaty Pastiersky sviatok

Posledný júnový predĺžený víkend sa konal vo Veľkej Lipnici jubilejný 50. ročník Pastierskeho sviatku. Milovníci folklóru, obyvatelia i turisti mohli v Ľudovom dome vzhliadnuť vernisáž výstavy venovanej histórii Pastierskeho sviatku i spomienkovú publikáciu. Uskutočnil sa tiež seminár o pastierskom dedičstve Oravy, diskusia venovaná jeho budúcnosti rámci regiónu, či súťaž spevu a hry na pastierskych nástrojoch O pastiersky zbyrcok. Na úpätí Babej hory, na Staňcovej poľane, sa predstavili regionálne súbory Skalniok z Hornej Zubrice, Świarni z Nového Tar-

Foto: www.lipniawielka.pl

gu, Orawianie im. Heródka, Orawskie Roztoki a Orawiacy z Veľkej Lipnice. Vystúpili tiež regionálne kapely, Golec uOrkiestra, Górole či päťdesiat párov na oslavu 50. výročia. Súčasťou podujatia boli aj ukážkové dielne Oravského skanzenu, burzy kníh, stánky remeselných a pastierskych výrobkov, animácie pre deti a večerná tancovačka. (gf)

Aktívne prázdniny v gmine Jablonka

Letné prázdniny začali a pri tejto príležitosti pripravila gmina Jablonka pre deti a mládež program zameraný na športovú integráciu, rozvoj fyzickej zdatnosti a aktívne i bezpečné trávenie voľného času pod dohľadom inštruktorov. Program *Aktívne prázdniny 2026* bude realizovaný od 6. do 17. júla tohto roku v čase od 9:00 do 13:00. Účasť je bezplatná, pričom nie je potrebná ani skoršia registrácia,

stačí teda prísť na miesto stretnutia. Športové a rekreačné aktivity sa budú konať súčasne na športových komplexoch Orlik v Hornej Zubrici, Jablonke a Podvlku, na ihrisku pri Základnej škole v Jablonke-Boroch a na ihrisku pri Základnej škole č. 2 v Malej Lipnici (na obrázku). Na programe sú medzi inými turnaje kolektívnych športov (futbal, volejbal, basketbal), pohybové hry a aktivity, prekážkové trate a rôzne súťaže o ceny. (gf)

Beh do Sošliny

Počas predposlednej júnovej soboty sa v gmine Jablonka uskutočnilo športovo-benefičné podujatie pod názvom Beh do Sošliny, ktoré bolo v tomto roku spojené s benefičnou akciou pre Komunitný svojpomocný dom Barka v Jablonke a s Národným školením prvej pomoci. Školenie bolo organizované v rámci Akadémie civilnej ochrany a civilnej obrany, pričom odborne ho viedli členovia z Dobrovoľného hasičského zboru v Orávke. Preteky prilákali vyše sto účastníkov a v tejto náročnej konkurencii si prvé miesta vybojovali Ivona Kąś z Krakova a Robert Kubisiak z Veľkej Lipnice. Do spoločného behu sa zapojili aj zástupcovia gminy, ktorí tak dali ostatným skvelý príklad aktívneho trávenia času. Trasa vedúca ulicami Jablonky a miestnymi poľami nerobila nikomu väčšie ťažkosti a všetci účastníci dorazili do cieľa. Tridsať členov Spolku Barka, ktorí trasu absolvovali v doprovode svojich opatrovníkov, zaujalo veľkou vôľou bojovať. Na bezpečnosť všetkých bežcov dohliadali hasiči z Dobrovoľného hasičského zboru KSRG Jablonka a Dobrovoľného hasičského zboru KSRG Podvlk. (gf)

Foto: www.jablonka.pl

eprasa.pl e1cec292a7

Horčičné zrnko

Pripravil:
Mons. prof. ThDr. Ján Duda, PhD.

APOŠTOLI SLOVANOV

5.7.2026 – SVÄTÍ CYRIL A METOD

Biblické súradnice: Sir 44,1.4-7.11-15; Ž 117, Ef 4,1-7.11-13; Mt 28,16-20.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: V evanjeliu dnešnej nedele počujeme Ježišovo misijné posolstvo: „Iďte do celého sveta, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“. K tomu dve poznámky. Prvá. Toto Ježišovo posolstvo vymedzuje nejakú pomyselnú čiaru medzi Starým zákonom a Novým zákonom. V Starom zákone to bol Jeruzalem centrom jednoty, miestom jednoty. Iba v Jeruzaleme bol chrám, inde boli iba modlitebne, čiže synagógy. V Novom zákone „miestom jednoty“ je telo vzkrieseného Krista, čiže vo svete všade tam, kde sú Ježišovi učeníci. Ježišova misijná výzva je vlastne „evanjelizačným zákonom“, sám Ježiš je miestom jednoty tých, ktorí uverili v neho. Druhá poznámka. Cyril a Metod patria k tým, ktorí realizovali na Veľkej Morave evanjelizačnú metódu „inkulturácie“, čiže vložili vieru v Krista do kultúry/spôsobu života našich predkov. Táto metóda je platná aj dnes (A. VANHOYE, *Il pane quotidiano della Parola*, s. 870).

PODOBENSTVO O ROZSIEVAČOVI

12.7.2026 – 15. nedeľa v cezročnom období

Biblické súradnice: Iz 55,10-11; Ž 65; Rim 8,18-23; Mt 13,1-23.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Pôda Ježišovho posolstva, do ktorého je zasadené zrno, sme my. Jedno padne na kraj cesty, iné padne na skalnatú pôdu, ďalšie do tŕnia a napokon padne zrno aj do dobrej zeme. Štyri situácie, ale iba jedna je úspešná a prináša úrodu. Tá, ktorá padne do dobrej zeme. Ostatné tri sú neúspešné. Venujme pozornosť práve tým neúspešným. Po prvé: pôda na okraji cesty je tvrdá, neúrodná a zrno ostáva nechránené a na povrchu. Po druhé: skalnatá pôda nevhodná pre rast úrody. Po tretie: zrno padne do tŕnia, ktoré ho zadusí. Všetky tri situácie sú pre nás výzvou na nápravu: náš prístup a otvorenosť Kristovi a jeho posolstvu nemôže ostať na „periférii“ nášho života, ani sa nesmie viac zraziť s našim tvrdým srdcom, ani ho nesmú zadusiť starosti tohto sveta. Skúmajme sa teda, ako sme na tom my.

ŠKANDÁL ZLA

19.7.2026 – 16. nedeľa v cezročnom období

Biblické súradnice: Múd 12,13.16-19; Ž 86; Rim 8,26-27; Mt 13,24-43.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Celé evanjelium dnešnej nedele je značne dlhé a obsahuje štyri témy: podobenstvo o kúkoli, podobenstvo o horčičnom zrnku, podobenstvo o kvase a výklad podobenstva o rozsievačovi. Skrátený text evanjelia obsahuje iba podobenstvo o kúkoli. Sústredíme sa iba na podobenstvo o kúkoli. K tomu štyri poznámky. Prvá: tu na svete dobro a zlo existujú vedľa seba. Druhá: že existuje zlo, je škandál. Ako môže dobrý Boh dopustiť napríklad utrpenie nevinných detí? Tretia: existencia zla je nielen škandálom, ale aj tajomstvom. Ako môže existovať vojak, ktorý v Osvienčime posiela „do plynu“ deti a potom príde domov a zoberie s láskou do náručia svoje deti? Posledná štvrtá poznámka: podľa mňa, Pán Boh rieši škandál zla, „protiškandálom kríža“ ako znaku Božej lásky. „Boh tak miloval svet, že poslal svojho Syna...“ Neviem, či existuje iné riešenie pre škandál existencie zla.

PODOBENSTVO O POKLADE

26.7.2026 – 17. nedeľa v cezročnom období

Biblické súradnice: 1Kr 3,5-6.7-12; Ž 119; Rim 8,28-30; Mt 13,44-52.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Evanjelium dnešnej nedele prirovnáva nebeské kráľovstvo k pokladu skrytému na poli, k vzácnej perle a k rybárskej sieti. Tri poznámky. Prvá. Všetky tri podobenstvá od človeka vyžadujú „túžbu“. Túžiť po nebeskom kráľovstve však znamená, že sa usilujeme ho aspoň minimálne poznať, lebo sa nedá túžiť po tom, čo aspoň trochu nepoznáme. Druhá poznámka. Všetky tri podobenstvá od človeka vyžadujú „správnu voľbu“. Nebudeme v nebeskom kráľovstve, ak sa z neho sami vyčleníme, ak ho nebudeme chcieť, ak si zvolíme niečo iné. Naozaj, nebeské kráľovstvo je otázkou našej správnej voľby. Tretia. Všetky tri podobenstvá vyžadujú od nás „námahu“. Nič nie je úplne zadarmo. Áno, Kristus nás vykúpil zadarmo, ale nebeské kráľovstvo nedosiahneme bez námahy. Nájsť poklad, nájsť vzácnu perlu, chytiť ryby, si vyžaduje od nás námahu. ■

eprasa.pl e1cec292a7

Spomienka na Joannu Michalakovú

autor | Grażyna Falátová

Každý človek zanechá po sebe stopu. Niekto v podobe veľkých činov, iný láskavosťou, dobrotou a každodennou starostlivosťou o svoju rodinu. Takou bola aj krajanka Joanna Michalaková z Veľkej Lipnice, ktorá zomrela 6. mája tohto roku. Pre svojich najbližších bola milujúcou mamou, svokrou, babičkou i oporou rodiny. Syn Eugen a nevesta Alžbeta si na ňu zaspomínali ako na ženu, ktorá celý život rozdávala pokoj, láskavosť a ochotu pomáhať druhým.

Alžbeta Michalaková prežila s Joannou pod jednou strechou 37 rokov. Najviac jej dnes chýbajú každodenné rozhovory a spoločné chvíle. Každý deň sa stretávali pri spoločnom jedle, v nedeľu spolu chodievali do kostola a v čase choroby sprevádzala svokru aj k lekárovi. Spomína tiež na drobné prejavy pozornosti – keď sa vracala z práce, svokra ju vždy čakala doma.

Joanna bola veselá, pokojná a nekonfliktná osoba. Rada rozprávala o minulosti, delila sa o životné skúsenosti a často porovnávala časy svojej mladosti so súčasnosťou. Jej rozvážnosť a životná múdrosť boli prirodzenou súčasťou rodinných stretnutí. Pre rodinu bola nielen blízkym človekom, ale aj veľkou pomocou v každodennom živote. Rada pomáhala s domácimi prácami a varením. Alžbeta spomína, že najmä počas nedieľ, keď chodievala do práce, varievala Joanna pre celú rodinu. Pri varení jej často pomáhali aj vnučky, ktoré si vďaka tomu osvojili mnohé zručnosti a dodnes na tieto spoločné chvíle radi spomínajú.

Po jej odchode zostalo v dome prázdno. Alžbeta hovorí, že Joannu cítiť v každom kúte domu a jej neprítomnosť si rodina uvedomuje každý deň.

Za 37 rokov spoločného života si Alžbeta nepamätá, že by v rodine dochádzalo k vážnejším nezhodám. V dome podľa jej slov vždy vládla pokojná atmosféra, vzájomný rešpekt a porozumenie. Joanna so svojím manželom sa snažili ku každému problému pristupovať s rozvahou a pokojom.

Syn Eugen prežil po boku svojej mamy 61 rokov. Hovorí, že bola pre neho skutočnou milujúcou matkou, ktorá mu od detstva vštepovala hodnoty akými sú čestnosť, srdečnosť, dobrota a ochota pomáhať druhým. Sama išla príkladom – ak niekto potreboval pomoc, vždy sa snažila urobiť všetko, čo bolo v jej silách.

Eugen si spomína, že v detstve i v mladosti sa mohol na mamu vždy obrátiť. Keď mal problémy alebo starosti, našiel u nej pochopenie, povzbudenie a dobré slovo. Bola človekom, ktorému sa dalo dôverovať.

Veľkú radosť jej prinieslo aj obdobie, keď si Eugen založil vlastnú rodinu a narodili sa mu deti. Joanna sa úprimne tešila z vnúčat a ochotne pomáhala pri ich výchove. Aj Eugenovi dnes najviac chýbajú obyčajné každodenné chvíle s mamou a rozhovory, ktoré boli súčasťou ich spoločného života.

Z detstva si najviac pamätá rodinný dom, v ktorom sa jeho rodičia snažili vytvoriť pre deti bezpečné a pokojné miesto. Spoločne hospodárili, pracovali na poli a Eugen od mladosti pomáhal rodičom so všetkými povinnosťami. Na tieto časy spomína ako na obdobie plné jednoduchých, ale vzácnych chvíľ strávených spolu.

Eugen spomína aj na to, že jeho mama mala vždy veľmi dobré vzťahy s ľuďmi v okolí. So susedmi vychádzala priateľsky a návštevy u nej boli vždy sprevádzané úsmevom a príjemnou atmosférou. Vedela si vážiť každého človeka a ku každému pristupovala s rešpektom a láskavosťou. Aj preto ju mali radi nielen rodinní príslušníci, ale aj ľudia z okolia. Keď k Alžbete prichádzala na návštevu rodina, často sa zastavili aj pri nej, keďže ich vždy privítala s úsmevom a svojou prirodzenou srdečnosťou.

Joanna prežila 55 rokov v manželstve. Po smrti manžela zostala vdovou 11 rokov. Posledné obdobie jej života bolo náročnejšie, keďže zápasila s chorobou a viackrát musela navštíviť nemocnicu. Napriek zdravotným ťažkostiam však svoj osud prijímala s pokojom a veľkou vnútornou silou. V rozhovoroch často spomínala, že zo svojich súrodencov zostala žiť ako posledná. Pochádzala z osemčlennej rodiny a bola tretím dieťaťom v poradí.

Nebola jej ľahostajná ani situácia krajanov na Orave. Celé desaťročia predplácala časopis Život a tešilo ju, keď si mohla prečítať, čo nové sa udialo v jej okolí. Slovenská kultúra a tradície jej boli veľmi blízke. Bola členkou Miestnej skupiny Spolku Slovákov vo Veľkej Lipnici, pričom jej syn Eugen je v súčasnosti jej predsedom.

Joanna Michalaková odišla, no v srdciach svojich blízkych zanechala nezmazateľnú stopu. Zostane v ich spomienkach ako žena, ktorá rozdávala lásku, pokoj a dobro. Rodina je jej vďačná za všetky spoločné roky, za starostlivosť, múdrosť a za dar, že mohli byť súčasťou jej života.

Celej rodine Michalakovcov vyjadrujeme úprimnú súsrasť. ■

eprasa.pl e1cec292a7

Nová Belá v rokoch 1939 – 1945 I.

autor | Eduard Laincz

Dejiny oblastí severného Spiša, ktoré sú v súčasnosti v Poľsku, v období druhej svetovej vojny patria k menej systematicky spracovaným oblastiam regionálnej historiografie, najmä pokiaľ ide o lokálnu perspektívu jednotlivých obcí, ktoré boli v dôsledku územno-politických zmien opakovane vystavené zmene štátnej príslušnosti. Jedným z takýchto sídel je aj zamagurská obec Nová Belá, ktorá bola v roku 1939 opätovne pričlenená k Slovenskej republike a v nasledujúcich rokoch čelila politickým, spoločenským a hospodárskym premenám.

Cieľom predkladaného príspevku je predstaviť vybrané aspekty z dejín obce Nová Belá v rokoch 1939 – 1945, nadväzujúc tak na dlhodobý výskumný zámer spracovať dejiny zamagurských obcí, prinavrátených v roku 1939 Slovenskej republike, z ktorých sme doteraz spracovali obce Fridman, Kacvín, Nedeca[1], Jurgov[2], Vyšné a Nižné Lapše[3].

Politické, administratívne, hospodárske a vojenské pomery

Po rozpade Česko-Slovenskej republiky a vytvorení Slovenského štátu 14. marca 1939 sa otázka prinavrátenia slovenských obcí, ktoré pripadli Poľsku v rokoch 1920, 1924 a 1938, stala znovu aktuálna. Najmä zabratie ďalšieho slovenského územia Poľskom v roku 1938 vyvolalo na celom Slovensku protipoľské nálady. Napriek tomu, že poľská strana to vnímala ako pripojenie minimálneho územia, v slovenských pomeroch to bolo vnímané ako veľká krivda.[4] Prispievala k tomu aj silná protipoľská propaganda na stránkach dennej tlače a v rozhlase. Otvorené protipoľské útoky s požiadavkou na prinavrátenie odtrhnutých obcí sa v dennej tlači objavovali koncom augusta 1939 čoraz častejšie. Už 26. augusta vyšiel na stránkach denníka *Slovák* článok *Žiadame vrátiť severnú Oravu a Spiš!*, v ktorom sú už zreteľne vyjadrené postoje slovenskej verejnosti: *„Slovenský národ žiada, aby sa konečne napravila veľká krivda a aby odveké slovenské územie so slovenským obyvateľstvom dostali sa tam, kde patria, do Slovenského štátu (...) Nemcom patri Gdansk, Slovákom severná Orava, Spiš a Javorina a severná časť Trenčianskej župy. Na 50.000 Slovákov v Poľsku chce pripojenie k Slovensku a žiada si právo na základe etnického princípu.“*[5] Už nasledujúci deň denník *Slovák* v článku *Slovenské nároky na Oravu a Spiš* priniesol podrobne spracovanú históriu sporov o toto sporné hraničné územie.[6] Alexander Mach sa opätovne zapojil do protipoľskej kampane rozhlasovým prejavom z 28. augusta, ktorý denník *Slovák* zverejnil 29. augusta pod názvom *Vyslobodíme svojich bratov z mučiarne*. V tomto čísle je publikovaná aj zmienka o liste spišského biskupa Jána Vojtaššáka A. Machovi z 25. augusta 1939, v ktorom žiada, aby sa pokračovalo v boji za práva odtrhnutých Slovákov.[7] Vyostrenie protipoľskej propagandy na konci augusta 1939 potvrdzuje aj článok z 30. augusta *Poľský teror nemá konca kraja* a článok z 31. augusta *Nehľadajme Slovana tam kde ho niet*[8]. Svoj vrchol dosiahla protipoľská propaganda 1. septembra 1939, kedy veľká časť obsahu denníka *Slovák* bola venovaná nárokom Slovenska na prinavrátenie odstúpeného územia Poľsku v rokoch 1920, 1924 a 1938. Práve táto problematika vydláždila cestu a odôvodnila v rámci širokej verejnosti spoluúčasť slovenskej armády pri nemeckom útoku na Poľsko v septembri 1939.[9]

Útokom Nemecka na Poľsko 1. septembra 1939 vypukla druhá svetová vojna. Spoločne s nemeckou armádou prekročila severné hranice aj slovenská armáda. Poľná armáda *Bernolák* bola zložená z 3 divízií pechoty – *Jánošík*, *Škultéty*, *Rázus* a pohyblivej motorizovanej jednotky – spolu 51 000 mužov. Postup slovenskej armády bol zo začiatku veľmi rýchly, pretože na území Spiša nikto neodporoval. Tak mohla divízia *Jánošík* už o 9:15 dosiahnuť obce Javorinu, Podspády, o 14:30 priestor Jurgova a do 19:00 sa nachádzala pri Nedeckom zámku.[10] Do večera tak bolo

[1] LAINCZ, Eduard: Dejiny zamagurských obcí Fridman, Kacvín a Nedeca v rokoch 1939 – 1945. In: M. Majeriková-Molitoris (ed.) *Almanach Slováci v Poľsku XXI*. Krakov : Spolok Slovákov v Poľsku, 2020, s. 137-182.

[2] LAINCZ, Eduard: Vybrané aspekty z dejín Jurgova 1939 – 1945. In: M. Majeriková-Molitoris (ed.) *Almanach Slováci v Poľsku XX*. Krakov: Spolok Slovákov v Poľsku, 2019, s. 181-217.

[3] LAINCZ, Eduard: Nižné a Vyšné Lapše v rokoch 1939 – 1945. In: M. Majeriková-Molitoris (ed.) *Almanach Slováci v Poľsku XXIII*. Krakov: Spolok Slovákov v Poľsku, 2022, s. 101-154.

[4] SNA Bratislava, f. Anton Granatier, Predbežná zpráva o hraničných otázkach poľsko - československých, s. 4, č. 166, šk. 4; ŠIMONČIČ, Jozef: Denník Dr. Františka Hrušovského, predsedu delimitačnej komisie československej-poľskej v roku 1938. In: J. Šimončič (ed.) *Studia historica Tyrnaviensia III*. Trnava : Filozofická fakulta Trnava, 2003, s. 307-311.

[5] Žiadame vrátiť severnú Oravu a Spiš. In: *Slovák*, roč. 21, 26. augusta 1939, č. 195, s. 2.

[6] Slovenské nároky na Oravu a Spiš. In: *Slovák*, roč. 21, 27. augusta 1939, č. 196, s. 3.

[7] Vyslobodíme svojich bratov z mučiarne. In: *Slovák*, roč. 21, 29. augusta 1939, č. 197, s. 2.

[8] Poľský teror nemá konca kraja. In: *Slovák*, roč. 21, 30. augusta 1939, č. 198, s. 3; Nehľadajme Slovana tam kde ho niet. In: *Slovák*, roč. 21, 31. augusta 1939, č. 199, s. 2.

[9] Susedstvo vlkov. In: *Slovák*, roč. 21, 1. septembra 1939, č. 200, s. 4; Hodina oslobodenia sa blíži – Poliaci chcú úplne vyhladiť slovenský živel v Poľsku. In: *Slovák*, roč. 21, 1. septembra 1939, č. 200, s. 6. Podrobnejšie k protipoľskej propagande a demonštráciám pozri: BAKA, Igor: Návrat odtrhnutých bratov. Protipoľská propaganda roku 1939. In: *Storočie propagandy. Slovensko v osídlach ideológií.* Bratislava : AEPress, 2005, s. 131-140; NIŽŇANSKÝ, Eduard: Slovenská účasť vo vojne proti Poľsku. Občan Slovenska v zajatí propagandy vtedajších vládnych predstaviteľov. Úvahy a dokumenty. In: E. Wiedermann (ed.) *Studia historica Nitriensia* VI, Nitra, 1997, s. 169-216.

[10] LACKO, Martin (ed.): *Proti Poľsku. Odraz ťaženia roku 1939 v denníkoch a kronikách slovenskej armády*. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2007, dokument číslo (ďalej dok. č.) 1, s. 31.

eprasa.pl e1cec292a7

obsadené bez výstrelu takmer celé územie severného Spiša. Výnimku tvorili len Nižné Lapše, kde prišlo k prestrelke a zabitá bola jedna miestna obyvateľka.[11]

Územie zabraté Poľskom na severnom Spiši tak mohlo byť postupne do 3. septembra 1939 obsadené slovenským vojskom. Išlo spolu o 720 km^2, na ktorých žilo cca 35 000 obyvateľov. Celkovú situáciu na oslobodenom území vykresľuje úryvok z 8. septembra v zápisníku poručíka pechoty Tomáša Obucha, z ktorého sa dozvedáme: *„Vraciame sa späť na Slovensko, prechádzame oslobodenými dedinami, všade nás radostne vítajú. Sme veselí a radujeme sa z toho, že nám bolo dopriane plniť tento dôležitý úkol.“*[12] Odsun slovenskej armády z poľského územia sa začal následne od 14. septembra.[13] Armádne veliteľstvo vydalo 18. septembra rozkaz, že prápory určené na stráženie obsadia len územie odstúpene Poľsku v roku 1938. Územie zabraté v roku 1920 malo byť obsadené až na osobitný príkaz.[14] Ten napokon vydalo veliteľstvo poľnej armády *Bernolák* 19. septembra 1939.[15]

František Brodovský a Ján Lapšanský sa v roku 1939 zúčastňovali obrany Poľska. Jána Lapšanského po skončení vojny zavraždila ozbrojená skupina „Ogňa“. Foto: Archív Spolku Slovákov v Poľsku

Obrany Poľska sa zúčastňovali aj viacerí obyvatelia severného Spiša, ktorí boli mobilizovaní do poľskej armády ešte koncom augusta 1939. Medzi nimi boli aj dvaja rodáci z Novej Belej, a to František Brodovský a Ján Lapšanský.[16] František Brodovský bol do poľskej armády mobilizovaný 10. augusta 1939, konkrétne do Hraničnej stráže. Neskôr bol vyvezený do zajateckého tábora v Nemecku pri Strasburgu. Odtiaľ bol prepustený 23. decembra 1939 a vrátil sa domov.[17]

Výsledkom tohto vojnového ťaženia bolo aj opätovné posunutie hraníc na starú uhorsko-haličskú hranicu. Najprv boli pripojené k Slovenskej republike obce zabraté Poľskom v roku 1938 a následne aj obce, ktoré Poľsku pripadli v roku 1920, resp. 1924. Nová Belá sa tak na necelých šesť rokov stala súčasťou Slovenskej republiky. Napriek tomu, že sa oficiálne inkorporovanie tohto územia uskutočnilo až koncom roka[18], činnosť slovenských orgánov začala už začiatkom septembra. Obecné úrady ostali po prechode armády opustené a väčšina poľských úradníkov odtiaľ utiekla. Výkonom verejnej správy boli dočasne 7. septembra 1939 poverení okresní náčelníci Július Ličko v Spišskej Starej Vsi a Alexander Luštek v Kežmarku. Tí zastávali funkciu vládnych komisárov, ktorí podliehali priamo predsedníctvu vlády.[19]

Najmä v prvých dňoch vládol na tomto území chaos, zlyhávalo zásobovanie. O tejto situácii nás informuje situačná správa okresného veliteľstva Hlinkovej gardy (ďalej HG) v Kežmarku z 10. septembra: *„bol som navštíviť niektoré obce /Javorinu, Jurgow, Repiska atd./ a zistil som, že obyvateľstvo nie je zásobované. Chýbajú im potraviny a fajčivo. Tunajšie banky nepremieňajú zlotky, a nakoľko ešte nie je ustálený kurz. Žiada sa, aby bola ihneď zjednaná napráva. V spomenutých obciach je aj ubytované naše vojsko. Vojaci nám oznámili, že nedostavajú stravu. Zistili sa ale, že stravu dostali, ale upotrebovali päť dňovú stravu za dva dni.“*[20] Túto zlú situáciu s nedostatkom potravín (hlavne múka, soľ a cukor) vyriešilo sociálne oddelenie ministerstva vnútra, ktoré dodalo bezplatne potraviny a iné potrebné veci. Distribúciu potravín jednotlivým obciam mali zabezpečiť príslušné okresné úrady.[21]

V septembri inkorporované územie navštívil rodák z Jurgova Alojz Miškovič, ktorý zastával funkciu vládneho

[11] Bližšie pozri: LAINCZ, Eduard: Nižné a Vyšné Lapše v rokoch 1939-1945..., s. 105-107.

[12] LACKO, Martin (ed.): *Proti Poľsku*..., dok. č. 1, s. 75.

[13] Bližšie k účinkovaniu slovenskej armády pozri: BAKA, Igor: *Slovenská republika a nacistická agresia proti Poľsku*. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2006, s. 78-116; K posledným príspevkom na túto tému patrí štúdia Ludomira Molitorisa: MOLITORIS, Ludomir: Účasť Slovenskej republiky na vojne proti Poľsku v dňoch 1.-15. septembra 1939. In: M. Majeriková-Molitoris (ed.) *Almanach Slováci v Poľsku XXII*. Krakov: Spolok Slovákov v Poľsku, 2021, s. 75-119.

[14] LACKO, Martin (ed.): *Proti Poľsku*..., dok. č. 1, s. 75.

[15] BAKA, Igor: *Slovenská republika a nacistická agresia*..., s. 104.

[16] Ján Lapšanský (*7. apríla 1914), Ján Ščurek (*12. júla 1899), Jozef Chalupka (*10. augusta 1904) a Ján Krak (*15. januára 1892) z Novej Belej boli zabití 15. apríla 1946 ozbrojenou skupinou Józefa Kuraša „Ogňa“. Bližšie pozri: MAJERIKOVÁ-MOLITORIS, Milica: Postavenie slovenského obyvateľstva na k Poľsku pripojených územiach severného Spiša v rokoch 1945 – 1947. In: A. Drobňák – E. Laincz (eds.) *V prelomovom desaťročí (česko) slovenských dejín 1938 – 1948*. Stará Ľubovňa : Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, 2018, s. 142-143.

[17] MOLITORIS, Ľudomír: Slováci žijúci v Poľsku a ich účasť na protifašistickom odboji v rokoch 1939-1945. In: A. Drobňák – E. Laincz (eds.) *V prelomovom desaťročí*..., s. 78-82.

[18] K definitívnemu pričleneniu prišlo až schválením návrhu ústavného zákona *„o inkorporácii územia bývalým Poľskom v rokoch 1920, 1924 a 1938 zabraného“* z 22. decembra 1939. Po podpísaní tohto návrhu zákona Jozefom Tisom bol ústavný zákon vyhlásený 30. decembra 1939 v *Slovenskom zákonníku*, čiastka 71 pod číslom 325. Toho istého dňa nadobudol platnosť. Bližšie k právnej stránke inkorporácie pozri: CIAGWA, Jozef: Slovenský právny systém na severnom Spiši v rokoch 1939 – 1945. In: R. Gładkiewicz – M. Homza (eds.): *Terra Scepusiensis*. Levoča – Wrocław : Klaštorisko n. o., 2003, s. 927-937.

[19] Slovenský národný archív Bratislava (ďalej SNA Bratislava), f. Úrad Predsedníctva vlády (ďalej ÚPV), č. 8639/39, šk. 30.

[20] Vojenský historický archív v Bratislave (ďalej VHA Bratislava), f. 53, č. j. 615/ HS HG/1939, šk. 12.

[21] Naši oslobodení rodáci na severe trpia nedostatkom. In: *Slovák*, roč. 21, 7. septembra 1939, č. 205, s. 2.

eprasa.pl e1cec292a7

poradcu pre Spiš a Oravu. Zo svojej cesty vypracoval správu o pomeroch na prinavrátenom území. Následne zaslal koncom septembra na ministerstvo vnútra aj návrhy opatrení, ktoré bolo potrebné vyriešiť. Okrem iného podotkol, že *„Na Orave vybavujú administratívne veci niekoľkí notári, v Spiši ešte notárov niet. Navrhoval bych ustanoviť notára 1. v Jurgove, k tomu notárovi by patrila Javorina, Podspady /osada/, Jurgov, Čierna Hora a Repiska. 2. V Novej Belej pre Novú Belu, Krempachy, Tribš a Durštin. 3. v Nedeci pre Vyšné a Nižné Lapše, Nedecu a Fridman.“*[22] Vďaka návrhu Alojza Miškoviča boli napokon pre vykonávanie verejnej správy v obciach zriadené dve dočasné notárstva, a to vo Fridmane a v Nedeci.[23] Pretože vybavenie notárskych úradov bolo v žalostnom stave, ministerstvo vnútra poskytlo v polovici novembra 1939 zálohu vo výške 1000 korún slovenských (ďalej Ks) na zakúpenie najnutnejších písacích a kancelárskych potrieb.[24] Následne ministerstvo vnútra 30. decembra 1939 vyčlenilo aj ďalší mimoriadny príspevok na vykonávanie verejnej správy.[25] Prinavrátenej obci Javorina, Jurgov, Repiská, Čierna Hora bola pridelená suma 22 000 Ks a ostatným obciam v okrese Spišská Stará Ves čiastka 53 000 Ks.[26]

Notár Ondrej Baran. Foto: Osobný archív Alžbety Štyriovej

Napokon boli v roku 1940 vybudované oficiálne štyri Obvodné notárske úrady, ktoré mali svoje sídla v Nedeci, Vyšných Lapšoch, Fridmane a Jurgove. Nová Belá patrila pod obvodný notársky úrad vo Fridmane, kde okrem nej spadali ešte obce Krempachy a Fridman. Notárom tohto notárskeho úradu sa stal Ondrej Baran.[27]

Na činnosť verejnej správy boli potrebné aj poštové úrady, tie mali byť pôvodne zriadené alebo obnovené v obciach Jurgov, Tribš, Kacvín, Fridman a Nedeca. Poštové úrady Jurgov a Tribš mali byť prepojené cez Ždiar s poštovým úradom v Tatranskej Lomnici a poštové úrady v Nedeci, Kacvíne a Fridmane s poštovým úradom v Spišskej Starej Vsi.[28] Napokon sa poštové úrady v obciach Tribš a Kacvín neobnovili, pretože tam poštové úrady poľská poštová správa zrušila. Šeková a poukážková služba sa v novootvorených poštových úradoch začala až 20. septembra 1939.[29]

V rámci bezpečnosti tohto územia a udržiavania verejného poriadku, boli zriadené dočasné četnícke stanice v Nedeci, Jurgove a Fridmane. K podpore dočasných četníckych staníc pri udržiavaní verejného poriadku bol umiestnený v Spišskej Starej Vsi jeden četnícky pohotovostný oddiel. Ich spoločnou úlohou bolo aj vykonávať občasné razie na podozrivé tlupy a indivídua.[30] Po ustálení pomerov a situácie boli zriadené oddelenia Finančnej stráže v obciach Nedeca a Fridman, organizačne patriace pod Inšpektorát Finančnej stráže v Spišskej Starej Vsi. Samotný Inšpektorát Finančnej stráže sa nachádzal aj v Jurgove, pod ktorý patrili oddelenia Finančnej stráže v Jurgove, Novej Belej a Javorine.[31]

Od začiatku roku 1940 sa Nová Belá začlenila pod obvodný berný úrad, dôchodkový kontrolný úrad Spišská Stará Ves, bernú správu a katastrálny meračský úrad Kežmarok a pod obvod okresného finančného riaditeľstva v Liptovskom Svätom Mikuláši. Obec tak musela od 1. januára 1940 začať platiť priame a nepriame dane, poplatky a účty, ktoré sa ale zachovali podľa poľských predpisov. Všetky súkromnoprávne pohľadávky a záväzky v poľských zlotých bolo treba ihneď premeniť do slovenskej meny. Kurz bol stanovený tak, že za 1 poľský zlotý dostali obyvatelia 5,50 Ks.[32] Podľa výnosu ministerstva financií č. 6760 – III/6 – 1940 z 8. apríla 1940 sa v inkorporovaných obciach nemohli v roku 1940 vyberať samosprávne (obecné) prirážky. V dôsledku tohto nariadenia nemali tieto obce dostatočné príjmy na pokrytie obecných potrieb, preto Ministerstvo vnútra SR udelilo 21. novembra mimoriadny príspevok *„k čiastočnej úhrade nezakrytých schodkov obecných rozpočtov v r. 1940, ako najnutnejších potrieb spojených s výkonom obecnej správy.“* Ministerstvo vnútra pre celé inkorporované územie, čiže 27 spišských a oravských obcí, priznalo mimoriadny príspevok vo výške 277 910 Ks. Pre inkorporované spišské obce tak pripadla suma 70 158 Ks, z toho pre Novú Belú suma 6 235 Ks.[33]

Dňa 15. novembra 1940 uskutočnil Župný úrad na inkorporovanom území sčítanie ľudí. K slovenskej národnosti sa prihlásilo 99% občanov. V správe pre Ústredňu štátnej bezpečnosti (ďalej ÚŠB) o tejto skutočnosti župan konštatoval: *„Pomery v obciach pričlenených z bývalého Poľska sú vo všeobecnosti celkom normálne a uspokojivé. Konsolidácia pomerov postupuje. Obyvateľstvo, hlavne z radov staršej generácie zapojuje sa do Hlinkovej slovenskej ľudovej strany.“*[34] V obci Nová Belá žilo v tej dobe 833

[22] SNA Bratislava, f. Ministerstvo vnútra (ďalej MV), č.14890/1939, šk. 22.

[23] SNA Bratislava, f. ÚPV, 10864/1939, šk. 30.

[24] SNA Bratislava, f. MV, č. 14.899/1939, šk. 2209.

[25] SNA Bratislava, f. MV, č. 42.476 – III./1941, šk. 2209.

[26] SNA Bratislava, f. MV, č. 273.533-5-1939, šk. 2209.

[27] Štátny archív v Prešove, pracovisko Archív Poprad (ďalej ŠAP Poprad), f. Okresný úrad Spišská Stará Ves (ďalej OÚ Spišská Stará Ves), šk. 2.

[28] Štátny archív v Prešove, pracovisko Archív Stará Ľubovňa (ďalej ŠAP Stará Ľubovňa), f. Okresný úrad Stará Ľubovňa (ďalej OÚ Stará Ľubovňa), č. 743/1940, šk. 13; *Slovák*, roč. 21, 12. septembra 1939, č. 209, s. 2.

[29] *Slovák*, roč. 21, 21. septembra 1939, č. 217, s. 6.

[30] VHA Bratislava, f. 53, č. 44/ pol. čet. 1939, šk. 1.

[31] ŠAP Stará Ľubovňa, f. OÚ Stará Ľubovňa, č. 743/1940, šk. 13.

[32] SNA Bratislava, f. Kancelária prezidenta (ďalej KPR) 1939 – 1945, č. 1031/40, šk. 16.

[33] SNA Bratislava, f. MV, č. 178.939/IIIb – 1940, šk. 1152.

[34] SNA Bratislava, f. Ústredňa štátnej bezpečnosti (ďalej ÚŠB), č. 38/1942 ŠB, šk. 386.

eprasa.pl e1cec292a7

obyvateľov v 136 domoch. Vládnym komisárom obce bol Jozef Kalafut.[35]

O situácii a náladách obyvateľstva inkorporovaných obcí nás informuje aj hodnotiaca správa Kolomana Slušného, župana Tatranskej župy, ktorý tieto územia navštívil ešte 7. – 10. mája 1940. Župan pochválil administratívu obcí, kde pracovali mladí notári. Najhoršie problémy videl v poľnohospodárstve a v infraštruktúre, keďže cesty boli v katastrofálnom stave, najmä cesty smerom na obec Jurgov a Vyšné Lapše. Preto odporúčal vybudovať na Spiši okružnú cestu Spišská Stará Ves – Osturňa – Jurgov – Nová Belá – Krempachy – Fridman – Nedeca – Spišská Stará Ves. Celkový dojem z cesty bol však dobrý a župan ocenil najmä radosť miestnych obyvateľov z prinavrátenia k Slovenskej republike.[36]

Problém infraštruktúry sa podujali vyriešiť jednotlivé orgány Slovenskej vlády. Dokazuje to výkaz mimoriadnych príspevkov obciam z 18. decembra 1940, na základe ktorého sa dozvedáme, že sa na stavbu cesty medzi Nedecou a Tribšom Ministerstvo vnútra vyčlenilo 25 000 Ks.[37] Od roku 1942 sa Tatranská župa venovala infraštruktúre na severnom Spiši. Začalo sa pracovať na oprave cesty Podspády – Jurgov – Tribš v dĺžke 5 km s nákladom 840 000 Ks. Okrem toho bola dokončená prestavba na ceste Jurgov – Nedeca – Tribš a spojenie Nedeca – Fridman – Krempachy – Nová Belá.[38] Do konca roku 1942 bolo na budovanie ciest pridelených takmer šesť miliónov Ks, pričom bolo na Spiši vybudovaných 18,36 km a na Orave 26,20 km. Rozpracovaných bolo aj ďalších 19 km ciest.[39] Toto budovanie a opravovanie infraštruktúry malo aj iný pozitívny rozmer. Pri týchto prácach sa často zamestnávali za veľmi dobrú odmenu domáci obyvatelia, čím sa eliminovala nezamestnanosť na prinavrátenom území a zlepšili sa životné podmienky miestneho obyvateľstva.[40]

Začiatkom roka 1940 sa začala riešiť aj otázka začlenenia brancov z inkorporovaného územia do vojenských útvarov slovenskej armády. Branci sa rozdelili na dve skupiny. Tou prvou boli branci, ktorých ešte vojenská služba iba čakala. Prvé odvody brancov z okresu Spišská Stará Ves prebehli v dňoch 11., 14. a 15. mája 1940. Odvodovú triedu tvorili muži narodení v roku 1920, druhú odvodovú triedu tvorili muži narodení v rokoch 1918 a 1919.[41] Ročníky 1918 a 1919 boli smerované na front a vojaci ročníka 1920 najprv pôsobili pri zabezpečovaní vojenských transportov smerujúcich na front.[42] Po absolvovaní výcviku boli v neskoršom období na front posielaní aj vojaci narodení v roku 1920.[43] Z okresu Spišská Stará Ves a Kežmarok bolo napokon odvedených do vojenskej služby 122 brancov a do pracovnej služby 13 brancov.[44] Druhú skupinu brancov z prinavráteného územia tvorili tí vojaci, ktorí už vojenskú službu absolvovali v rámci poľskej armády. Tým boli roky služby v poľskej armáde uznané, ale mali byť povolaní na výcvik v slovenskej armáde. Mali to byť štyri po sebe idúce cvičenia vojakov v zbrani.[45] Po napadnutí ZSSR nemeckým vojskom 22. júna 1941 sa na Slovensku uskutočnila mobilizácia. Narukovať museli aj branci z inkorporovaného územia. Pre doplnenie armády a zaškolenie vojakov pre potreby východného frontu boli povolaní muži ročníkov 1921 a 1922. Títo branci boli povolaní 1. októbra 1942 a boli zadelení k jednotkám v Liptovskom Sv. Mikuláši a v Spišskej Novej Vsi. No našli sa aj takí, ktorí boli začlenení do špeciálnych jednotiek.[46] Viacerí obyvatelia z inkorporovaného územia sa teda zúčastnili aktívne ťaženia proti Sovietskemu zväzu a do bojov na východnom fronte sa zapojili v rámci dvoch formácií – Rýchlej a Zaisťovacej divízie. Neskôr v rokoch 1943 – 1945 pôsobili v rámci slovenskej armády aj na území Talianska. Podľa doterajšieho výskumu je známe, že na východnom fronte zahynulo sedem vojakov zo severného Spiša a na talianskom fronte to boli tri vojnové obete.[47]

Po štyroch rokoch života v rámci samostatnej republiky sa začala v čoraz väčšej miere prejavovať určitá nespokojnosť voči režimu a jeho napojeniu na nacistické Nemecko. Rozmach ilegálneho odboja bol zaznamenaný najmä po úspechoch Červenej armády pri Stalingrade vo februári 1943. V pohraničnej oblasti sa čoraz viac vyskytovali utečenci, ktorí dopomáhali ozbrojovať ilegálne skupiny a pretvárať ich na partizánske oddiely. Od jesene 1943 sa tak v oblasti Noweho Sącza a Podhalia začali rozvíjať partizánske oddiely. Situáciu nám vykresľuje situačná správa z druhej polovice roku 1943: *„Žandárska stanica v Jurgove sa dozvedela, že v blízkom pohraničí Generálneho Gubernátu bolo v poslednej dobe viac prípadov prepadnutia bezpečnostných orgánov a ich staníc ozbrojenými bandami, patrne partizáni z radov civilného obyvateľstva (...) Vzmáha sa tu pašovanie, hlavne textil a potraviny.“*[48]

Pokračovanie v nasledujúcom čísle.

---

[35] *Lexikón obcí Slovenskej republiky*. Bratislava : Štátny štatistický úrad, 1942, s. 110-112; *Slovák*, roč. 22, 26. júla 1940, č. 175, s. 3.

[36] SNA Bratislava, f. MV, č. 16844/40, šk. 75.

[37] SNA Bratislava, f. MV, č. 199.077/IIIb – 1940, šk. 1152.

[38] *Slovák*, roč. 24, 24. novembra 1942, č. 270, s. 3; *Gardista*, roč. 4, 29. augusta 1943, č. 198, s. 5; *Gardista*, roč. 4, 24. októbra 1943, č. 246, s. 4.

[39] Štátny archív v Žiline so sídlom v Bytči (ďalej ŠA ZA Bytča), f. Župa Tatranská, č. 558/1942.

[40] ŠA ZA Bytča, f. Župa Tatranská, č. 16-49/1941.

[41] SNA Bratislava, f. KPR 1939 – 1945, č. j. 198.966/15 - 1940, šk. 52.

[42] SNA Bratislava, f. KPR 1939 – 1945, č. j. 201.959/15 - 1940, šk. 52; BRINČKA, Ján. Vojnové osudy fridmanského ženistu. L. Molitoris (ed.) Almanach Slováci v Poľsku X. Krakov: Spolok Slovákov v Poľsku, 2004, s. 45.

[43] BRINČKA, Ján. Vojnové osudy Jozefa Tomaškoviča..., s. 59.

[44] SNA Bratislava, f. KPR 1939 – 1945, č. j. 201.959/15 - 1940. šk. 52.

[45] SNA Bratislava, f. KPR 1939 – 1945, č. j. 7626/voj. 1940, šk. 52.

[46] LAINCZ, Eduard: Obnovenie pôsobnosti vojenskej správy a realizácia branného zákona na inkorporovanom území severného Spiša v rokoch 1939 – 1942. In: *Vojenská história*, 2013, č. 3, s. 64-76; BRINČKA, Ján: Vojnové osudy fridmanského ženistu..., s. 45.

[47] LACKO, Martin: K otázke vojnových obetí a štátno-politickej spoľahlivosti vojakov z inkorporovaných obcí na Orave a Spiši v rokoch 1941 – 1945. In: M. Majeriková (ed.) *Nepokojná hranica*. Krakov : Spolok Slovákov v Poľsku, 2010, s. 113-117.

[48] SNA Bratislava, f. ÚŠB, č. 556 /1943 prez., šk. 755.

eprasa.pl e1cec292a7

Darček pre otca

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | Paulina Zarębczan

Pri príležitosti Dňa otca sa v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej uskutočnili tvorivé dielne, ktoré priniesli deťom príležitosť vyjadriť lásku a vďaku svojim oteckom vlastnoručne vyrobeným darčekom.

Počas príjemne strávených viacerých popoludní deti s veľkým nadšením tvorili originálne pozdravy v tvare trofeje. Tie mali vyrezané z polystyrému, okrem toho si pripravili fotografie alebo kresby svojich oteckov, ktoré na polystyrén nalepili, vyfarbili ho rozličnými farbičkami a výzdobili drobnými dekoráciami. Pri práci využili svoju fantáziu, šikovnosť a kreativitu. Každý výrobok bol jedinečný a niesol v sebe osobné posolstvo pre otca. K vyhotovenému darčeku pridali sladke cukríky a čokolády, aby im osladili ich sviatočný deň.

Atmosféra dielní bola plná radosti, smiechu a dobrej nálady. Okrem rozvíjania tvorivých schopností si deti pripomenuli význam Dňa otca – sviatku, ktorý je poďakovaním všetkým otcom za ich lásku, starostlivosť, podporu a obetavosť.

Tvorivé dielne opäť ukázali, že spoločné stretnutia v Centre slovenskej kultúry sú nielen miestom rozvoja tvorivosti, ale aj priestorom na upevňovanie rodinných hodnôt a budovanie pekných medziľudských vzťahov. Vedúca

sa teší z veľkého záujmu účastníkov a verí, že vlastnoručne pripravené darčeky vyčarili úsmev na tvári každému otecovi.

Centrum slovenskej kultúry v Novej Belej pravidelne pripravuje kultúrne, vzdelávacie a tvorivé podujatia, ktorých cieľom je podporovať slovenský jazyk, tradície a udržiavanie slovenského povedomia. ■

eprasa.pl e1

Kurz slovenského jazyka v Spolku Slovákov v Poľsku ukončený

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Posledný júnový deň sa v priestoroch redakcie časopisu Život v Krakove uskutočnilo slávnostné odovzdávanie certifikátov absolventom kurzu slovenského jazyka, ktorý aj v tomto roku poskytol záujemcom možnosť získať základy alebo zdokonaliť si znalosti zo slovenčiny.

Kurz bol určený študentom rôznych úrovní – od začiatočníkov, ktorí robili svoje prvé kroky, až po mierne pokročilých, ktorí si prehlbovali komunikačné zručnosti a rozširovali slovnú zásobu. Dozvedieť sa tiež mohli zaujímavosti zo slovenských dejín, či širšie ponímaných reálií.

Počas niekoľkých mesiacov účastníci pravidelne rozvíjali svoje jazykové kompetencie pod vedením slovenského lektora Daniela Halaja. – *Začiatočníci sa sprvoti učili správne vyslovovať h, ch či mäkké a obojaké l, osvojili si pravidlo o rytmickom krátení a časovanie najpoužívanejších slovies. Teraz sú schopní sa predstaviť kamarátovi zo Slovenska a pozvať ho na bryndzové halušky so slaninkou*, uviedol lektor. – *Pokročilí zas vychytávali muchy v podobe čechizmov – ako kľudný či vadiť – a získali aj základný prehľad o dejinách Slovenska a Slovákov. Najväčšiemu záujmu zo strany študentov sa tešili stredoveké Uhry, 19. storočie s dôrazom na meruôsme roky a napokon dianie v súčasnej Slovenskej republike.*

Slávnostné ukončenie kurzu bolo príležitosťou poďakovať lektorovi za jeho odborný prístup, ako aj účastníkom za ich vytrvalosť, motiváciu a prácu počas celého semestra.

Kurzy slovenského jazyka patria medzi dlhodobé vzdelávacie aktivity Spolku Slovákov v Poľsku. Ich cieľom je podporovať a propagovať výučbu slovenčiny, rozvíjať jazykové kompetencie účastníkov a vytvárať priestor na bližšie spoznávanie slovenskej kultúry a dejín. O kurzy sa zaujímajú nielen príslušníci slovenskej menšiny, ale aj poľskí študenti, pracovníci či tí, ktorých so Slovenskom spájajú osobné, študijné alebo pracovné kontakty.

Nový cyklus kurzov slovenského jazyka sa začne na jeseň 2026. Výučba bude opäť prebiehať v priestoroch redakcie Život v Krakove a podľa záujmu budú otvorené skupiny pre začiatočníkov, stredne pokročilých, prípadne pokročilých účastníkov.

Viac informácií o pripravovaných kurzoch a možnostiach prihlásenia nájdete na našej stránke. ■

eprasa.pl e1cec292a7

Tri profily

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Traja umelci z troch rôznych miest, ktorí priniesli tri rôzne spôsoby vnímania sveta. Aj takto by sa dala jednou vetou opísať najnovšia výstava v Galérii slovenského umenia v Krakove, ktorá nesie názov Tri profily.

Jej vernisáž sa uskutočnila podvečer 26. júna, za účasti umelcov i záujmu širokej verejnosti. Hrou na fujare a poetickou vsuvkou ju otvoril muž mnohých talentov, rodák z Prahy, ktorý žije a tvorí v Púchove Jaroslav Martiš. Na výstave je možné vzhliadnuť jeho sochárske diela z dreva i kameňa, ktoré majú aj svoj lyricko-epický príbeh, v mnohých prípadoch vyjadrený básňou či melódiou.

Následne sa slova ujal generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris. Srdečne privítal a stručne uviedol umelcov, spolupracujúcich už takmer 15 rokov. – *Sú príkladom unikátnej kultúrnej a umeleckej poľsko-slovenskej spolupráce*, podotkol, pričom pripomenul, že aj tento rozmer patrí k dlhodobému poslaniu Spolku Slovákov v Poľsku.

Bližšie umelcov predstavila maliarka, ilustrátorka, kurátorka umenia a zároveň jedna z vystavujúcich Anna Schumacherová, ktorá je rodáčkou z Krakova, no žije a tvorí v Zakopanom, kde od roku 2026 pôsobí tiež ako riaditeľka Mestskej galérie grófa W. Zamoyského. – *Ďakujem za pozvanie, veľmi dobrú spoluprácu a milú atmosféru*, uviedla v úvode a dodala, že milým prekvapením bolo aj vydanie katalógu, ktorého kvalitu ocenila.

Súčasťou výstavy sú jej obrazy zobrazujúce stromy. Ako sama uviedla ide o stromy v nás, či poéziu stromov, od ich tradičného vyobrazenia, až po abstrakciu, prepojenú na prírodné živly.

Tretím autorom je slovenský sochár Pavol Hajduk, pochádzajúci z Trstenej a pôsobiaci v Lučenci. Na výstave sú prezentované jeho diela z kameňa, v ktorých originálnym spôsobom necháva vyniknúť jeho prirodzenú štruktúru, pričom sa zameriava na abstraktné vyjadrenie emócií. Slovami kurátorky, pracuje s formou a dokáže z kameňa dostať to, čo sa v ňom skrýva.

Výstava bola už prezentovaná na Slovensku, v Čechách i Poľsku, avšak do Malopoľska zavítala prvýkrát. V našej krakovskej Galérii slovenského umenia ju môžete obdivovať celé leto, do konca augusta tohto roku. ■

eprasa.pl e1cec292a7

Spiš v objektíve Krzysztofa Krzyżanowského

autor | Agáta Jendžejčíková

Jedným zo sprievodnych podujatí v rámci XXXIII. dní slovenskej kultúry v Malopoľsku bol filmový večer v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej. V jeho priebehu diváci vzhliadli štyri reportáže z cyklického programu „U siebie“ (U seba) tematicky spojeného so slovenskou národnostnou menšinou na Spiši vyrobeného regionálnou televíziou Krakov pred cca 20-timi rokmi pod režisérskym okom Krzysztofa Krzyżanowského.

Premietanie filmov začalo slovenskými melodiámi v podaní miestnej ľudovej hudby Kitkovcov pod vedením Kristiána Bryju. Na úvod prítomných a hostí privítala predsedníčka Miestnej skupiny Spolku Slovákov v Novej Belej Monika Bednarčíková, ktorá krátko oboznámila účastníkov s osobnosťou historika, redaktora a režiséra TVP Kraków Krzysztofa Krzyżanowského. Profesijne bol spätý vyše 35 rokov s krakovskou regionálnou televíziou. Ako uviedla, je autorom viac než 500 reportáží a dokumentárnych filmov so spoločenskou, historickou a etnografickou tematikou, ako aj relácií venovaných otázkam multikulturalizmu a národnostných či etnických menšín. V TVP vytvoril viaceré známe publicistické cykly, okrem iných „Susedia“, „Kresové rozhovory“, „Vychodný magazín“ či magazín „U seba“, ktorý získal ocenenie Rady Európy a ktorý sme mali možnosť vzhliadnuť. Prednášal filmovú tvorbu a televíznu žurnalistiku na Akadémii výtvarných umení v Krakove, Pápežskej univerzite Jána Pavla II. a v súkromnej žurnalistickej škole PRESS. Od roku 2008 je v dôchodku, pričom naďalej pôsobí ako nezávislý producent vo Filmovej agentúre HAF. Je laureátom viacerých ocenení TVP a poľských i zahraničných filmových festivalov. Je členom združenia poľských filmárov. V rokoch 1997-2000 bol členom a predsedom Etickej komisie TVP. Od roku 2004 je spoluzakladateľom združenia „U siebie – At Home“, jeho prezidentom a v súčasnosti tajomníkom. Združenie sa usiluje o zlepšenie prístupu národnostných a etnických menšín k médiám. Za filmovú a televíznu tvorbu venovanú národnostným a etnickým menšinám získal ocenenie poľsko-austrálskej nadácie Polcul. V roku 2005 bol za mimriadne zásluhy v oblasti spoločenskej televíznej reportáže ocenený Združením poľských novinárov cenou Zlatá hruška.

Prezentované boli cca desať až dvadsať minutové filmové epizódy rozprávajúce napríklad o dejinách severného Spiša, slovenskej národnej identite obyvateľov Spiša, ľudovej kultúre, tradíciách spojených s priadením ľanu, tkaní kobercov, páraním peria a pod. Po uvedení jednotlivých epizód bola diskusia spojená so vznikom a natačaním ukázaného príbehu i objasnením pojednávanej témy. Svoje skúsenosti prezentoval aj spomínaný režisér. Publikum si s nostalgiou pri tejto príležitosti spomenulo na už zosnulých krajanov, ktorých názory sa zachovali pre súčasného diváka vďaka filmovým snímkam. Na záver generálny tajomník ÚV SSP Ľ. Molitoris poďakoval Krzysztofovi Krzyżanowskému za chuť venovať sa problematike národnostných a etnických menšín, prezentovanie zložitých otázok na národnostne zmiešanom území, uvádzanie tém v televíznych cykloch spojených s menšinami a za ochotu prísť spolu s operátorom Piotrom Zborowskim medzi nás. Záznam z filmového večera poslúži na tvorbu reportáže, ktorá vznikne z viacerých prezentácií televíznych cyklov pri príležitosti 65 rokov vzniku TVP Kraków.

Sprítomňovanie a propagácia problematiky slovenskej národnostnej menšiny je dôležitá z hľadiska dejinnej pamäti, odkazu pre budúce generácie a zachytenie časopriestoru, ako aj ľudí, ktorí sa podieľali na zachovávaní slovenskej identity na Spiši. ■

eprasa.pl e1cec292a7

Sviatok slovenskej kultúry na Spiši

autori | Agáta Jendžejčíková, Milica Majeriková-Molitoris
foto | Agáta Jendžejčíková

Horúce nedeľné poobedie 28. júna sa nieslo v Novej Belej v znamení XXXIII. ročníka Dní slovenskej kultúry na Spiši a prinieslo divákom možnosť vzhliadnuť viaceré vystúpenia kultúrnych domácich a slovenských telies. Bola to zároveň príležitosť pocítiť spolupatričnosť so slovenským dedičstvom.

Na úvod sa zhromaždeným divákom predstavila miestna dychovka dekana Františka Móša a prakticky jej najmladší členovia, ktorí sa školia pod taktovkou Emila Cervasa, staršieho. Zahrali slovenské a spišské melódie. Deti svojou hrou potvrdili, že cvičia seriózne a majú záujem posilniť rady starších členov dychovky. Po nich sa divákom predstavili starší členovia novobelianskej dychovky, ktorí cvičia pod taktovkou Emila, otca a Jozefa Cervasovcov. Po týchto úvodných melódiách sa zhromaždeným divákom prihovorila moderátorka Monika Bednarčíková, ktorá privítala všetkých hostí, účinkujúcich a krajanov. Medzi pozvanými hosťami boli o. i. predstaviteľka splnomocnenca pre národnostné a etnické menšiny Malopoľského vojvodu Bogusława Lizoń, režisér a scenárista o. i. programov o Slovákoch v Poľsku, ktoré emitovala TV Krakov pod názvom „U siebie“ Krzysztof Krzyżanowski, predsedovia Odboru Matice slovenskej v Trstenej a Dolnom Kubíne Helena Morká a Martin Zembiak spolu s delegáciou, podpredsedníčka SSP a šéfredaktorka časopisu Život Agáta Jendžejčíková, generálny tajomník ÚV SSP Ľudomír Molitoris, členka Ústredného výboru Spolku Slovákov v Poľsku a predsedníčka Obvodného výboru Spolku Slovákov na Spiši Daniela Radecka s manželom, riaditeľ Centra

Zahrali najmladší členovia dychovky

Úvodné slovo patrilo generálnemu tajomníkovi SSP Ľ. Molitorisovi

eprasa.pl e1cec292a7

Koncertuje domáca dychovka dekana Františka Móša

Adam Švienty z Nedece a Emil Cervas, starší preberajú pamätný diplom a sošku

slovenskej kultúry v Novej Belej Jozef Majerčak, členka Ústredného výboru Spolku Slovákov v Poľsku a predsedníčka Miestnej skupiny SSP v Krempachoch Monika Pacygová, člen Ústredného výboru Spolku Slovákov v Poľsku a predseda Miestnej skupiny Spolku Slovákov vo Fridmane Jozef Pleva, predseda MS SSP v Nedeci Bonifacy Krzysik, miestny farár dp. Artur Gadocha, kantor Julian Dluhý s manželkou a ďalší.

Neskôr slovo patrilo generálnemu tajomníkovi SSP Ľ. Molitorisovi, ktorý zdôraznil význam dedičstva predkov a jeho udržiavania. Poďakoval za vystúpenie miestnej dychovke a odovzdal kapelníkovi pamätný diplom a príležitostnú sošku. Na javisko pozval redaktora a režiséra Krzysztofa Krzyżanowského, ktorého Spolok Slovákov v Poľsku už skoršie vyznamenal Zlatou medailou za zásluhy pre Spolok Slovákov v Poľsku a práve teraz sa naskytla príležitosť odovzdať mu ocenenie. Poďakoval mu za úsilie šírenia informácií o slovenskej národnostnej menšine v mediálnom priestore a prípravu reportáží z nášho prostredia. Vyznamenaný zdôraznil, že sa cíti poctený medailou a je veľmi rád, že môže byť súčasťou sviatku slovenskej kultúry na Spiši, ktorý mu prirástol k srdcu.

Následne sa slova ujali miestni divadelní ochotníci, ktorých uviedla Monika Bednarčíková, zakladateľka ochotníckej divadelnej skupiny s názvom *Istno Komedyjo*. Táto skupina vznikla v Novej Belej v októbri 2025 a prvý krát sa predstavila pred divákmi na oblátkovom stretnutí v januári toho roku. Divadielko nacvičuje pri Miestnej skupine Spolku Slovákov v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej. Jeho členmi sú miestne krajanky a krajania všetkých vekových kategórií od detí až po starých rodičov. Predviedli divákom humornú scénku s názvom *Pri plote*, ktorá pojednávala o tradičnom spôsobe trávenia voľného času na lavičke pred domom, kde sa pri rozhovoroch o každodennom živote odohrávajú veselé situácie plné nedorozumení a humoru. Diváci sa na scénke pobavili a zasmiali a účinkujúcich odmenili vrelým potleskom. Za vynaloženú snahu im poďakoval Ľ. Molitoris a odovzdal vedúcej pamätný diplom a sošku.

Po týchto dobrodružných príhodách prišli na javisko deti z detského folklórneho súboru *Jánošíček* zo Svitu pod vedením Vlasty Horňákovej. Keď sa povie DFS Jánošíček, v meste Svit sa každému vybaví energia a detský smiech pretavený do tradičných hier, piesní, spevov, hudby a tancov. Hlavným cieľom tohto súboru je predovšetkým snaha pestovať v deťoch hlboký vzťah ku vlastným koreňom. V čase digitálnych technológií učia manželia Horňákovci mladú generáciu rozumieť reči krojov, kráse podtatranských zvykov a sile kolektívu, kde sa budujú priateľstvá na celý život. Ich činnosť je pestrou mozaikou, v ktorej sa pretavuje tradičné zvykoslovie v precítený tanec, spev a súzvuk ľudovej hudby. Súbor čerpá inšpiráciu najmä zo studníc Liptova a Spiša, no ich umelecký záber je oveľa širší. O kvalite ich práce svedčia mnohé úspechy na súťažiach a festivaloch,

Medailu Spolku Slovákov prebral Krzysztof Krzyżanowski

Diváci a medzi nimi predstaviteľka Malopoľského vojvodu

eprasa.pl e1cec292a7

Malí Beľania vo víre tanca

DFS Jánošíček zo Svitu

FS Spiš s pásmom spišských a slovenských tancov a piesní

kde sa pravidelne umiestňujú v zlatých a strieborných pásmach i miestach. Svojou originálnosťou prekročili hranice Slovenska a našu kultúru reprezentovali na medzinárodných festivaloch spolu 21-krát, pričom do roku 2026 navštívili 24 festivalov, kde si vyslúžili uznanie odborníkov aj laického publika. Momentálne sa súbor nachádza v jubilejnom období, keďže rok 2026 sa nesie v znamení osláv 30. výročia jeho založenia. Tri dekády nepretržitej práce znamenajú desiatky vychovaných tanečníkov a tisíce hodín nácvikov. Toto jubileum nie je len pohľadom dozadu, ale oslavou toho, že tradícia vo Svite je živým skanzenom tradícií v procese folklorizácie a symbióze s pulzujúcim životom moderného mesta. V súčasnosti sa súbor snaží mentorsky viesť najmenšie deti v malých formách, kde sa dá najviac uplatniť osobný a individuálny prístup na to, aby u nich vzbudil potrebu šíriť povedomie o koreňoch a tradíciách našich predkov. Vo svojom repertoári majú tradičné hry, piesne a tance spracované do tematických celkov: *Detské hry z Liptova, Zvolávačky* a *Vijeme vence*, s ktorými sa predstavili divákom. Vrstovníci a prítomné publikum odmenilo vystupujúcich búrlivým potleskom a poďakovanie do rúk vedúcej súboru odovzdal Ľ. Molitoris v podobe pamätného diplomu a sošky.

Deti zo Slovenska vystriedali miestni rovesníci z detského súboru Malí Beľania, ktorým Monika Bednarčíková odovzdala javisko. Tento súbor vznikol v roku 1984 z iniciatívy Jozef Majerčaka a jeho sestry Anny Majerčakovej. Pôsobí pri Miestnej skupine Spolku Slovákov v Poľsku v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej. Od minulého roku funguje pod vedením Kingy Długiej a Krystiana Bryju. Predstavili sa s programom *Pri pasení bolo veselo*, pričom týmto vystúpením začali letné podujatia. Deti získali veľký potlesk divákov a nejednému rodičovi sa zaskvela slza v oku, keď pozoroval ako jeho dieťa spieva a tancuje.

Pozdrav zo Slovenska priniesol FS Važec

Mladších folkloristov vystriedali ich starší kolegovia z FS Spiš, ktorý vznikol v roku 1948 z potreby sŕdc Slovákov žijúcich v obci. Ich cieľom bolo tradovať starootcovské korene a zachovať ich pre mladšie generácie. Tak už sedemdesiatosem rokov napĺňa úlohu, ktorú mu dali do vienka zakladajúci členovia. Takmer polstoročie fungoval pod vedením folkloristu a choreografa Jozefa Majerčaka, ktorého je srdcovou záležitosťou. Avšak vlani zveril vedenie súboru mladšej generácii Kinge Długiej a Krystianovi Bryjovi. FS Spiš reprezentoval Slovákov z Poľska na mnohých festivaloch a prehliadkach doma i v zahraničí. Bol účastníkom napríklad Folklórneho festivalu vo Východnej, Folklórnych slávností pod Poľanou v Detve, Zamagurských folklórnych slávností a zároveň sprostredkoval slovenské dedičstvo aj na doskách Slovenského národného divadla spolu s významným slovenským, dnes už nebohým, hercom Michalom Dočolomanským, ktorý sa narodil v Nedeci. Pred domácim publikom sa predstavil spišskými tancami z Novej Belej. Po vystúpení mu pamätný diplom a sošku odovzdal Ľ. Molitoris,

eprasa.pl e1cec292a7

Scénka pri plote v podaní ochotníkov „Istno Komedyjo"

Zákusky miestnych gazdiniek veľmi chutili

ktorý pogratuloval novým vedúcim a poprial im veľa úspechov pri napĺňaní poslania folklórneho súboru. Folkloristi pozvali na javisko tiež bývalého vedúceho súborov Jozefa Majerčaka, ktorému srdečne poďakovali za dlhoročne vynakladané úsilie v prospech FS Spiš a DFS Malí Beľania uistili všetkých, že sa budú snažiť pokračovať čo najlepšie vo vedení súborov. Jozef Majerčak bol dojatý a ťažko sa mu hľadali slová na vyjadrenie poďakovania. Poprial novým vedúcim veľa úspechov v ich neľahkej práci a dúfa, že súbor bude naďalej fungovať, prezentovať spišský a slovenský folklór, zúčastňovať sa podujatí a šíriť dobré meno slovenskej národnostnej menšiny. Monika Bednarčíková uviedla krátky profesijný životopis spomínaného dlhoročného vedúceho a na záver mu poďakoval Ľ. Molotoris za takmer polstoročie náročnej práce na roli národa dedičnej.

Po týchto dojímavých chvíľach vystriedala domácich divadelná skupina *Niedziyckie zazraki* z Nedece. Pôsobia od roku 2015 a vďaka humoru dokážu prezentovať obyčajné ľudské slabosti i vážne spoločenské témy. To si našlo pevné miesto v srdciach ich divákov. Ich hlavným cieľom je snaha zachrániť zvyky a obyčaje, ktoré odchádzajú do zabudnutia, ako aj nedecké nárečie, ktoré pomaly ustupuje spisovnému jazyku. Začínali skromne vo svojich domovoch s neveľkým počtom ľudí. Postupne sa ich kolektív rozrástol a v súčasnosti nacvičujú v Obecnom kultúrnom dome. Pôsobia už vyše desať rokov a za toto obdobie zachytili vo svojich scénkach viaceré zvyky napr. deptanie kapusty, kopanie zemiakov, či u doktora. Vždy si dajú záležať aj na originálnych nedeckých krojoch a rekvizitách. Publiku sa predstavili so scénkou *Spoveď pred hodami*, ktorou vyvolali veľa smiechu. Za svoje herecké umenie boli odmenení búrlivým potleskom publika.

Pozdrav zo Slovenska donieslo divákom folklórne združenie *Stráne Važec*, ktoré už 18 rokov propaguje a traduje svoje folklórne tradície. Ako uviedli, spája nás spoločné dedičstvo predkov a boli veľmi radi, že svojím rodákom mohli ponúknuť kúsok domoviny. Riaditeľkou

Diváci napriek horúčave s ochotou pozerali vystúpenia

FZ Stráne Važec je Anna Kleinová a umeleckým vedúcim Matúš Ilavský. Predstavili sa ovčiarskym pásmom, priadkami a verbunkom. Bolo viditeľné, že členovia súboru Važec žijú folklórom a ten je zase v ich srdciach živý. Vystúpenie súboru sa veľmi páčilo a bolo odmenené veľkým potleskom.

Okrem posily pre ducha bolo možné si kúpiť aj nejaké dobrôtky pri občerstvení. Chutné koláčiky pripravili o.i. miestne gazdinky. Podujatie sa uskutočnilo vďaka finančnej podpore získanej z Ministerstva vnútra a administratívy Poľskej republiky.

Na záver podujatia poďakoval Ľ. Molitoris všetkým účinkujúcim, ktorí prispeli k peknému priebehu podujatia, moderátorke Monike a celému organizačnému tímu. Zároveň pozval prítomných na najbližšie podujatie na Orave. ■

Nedeckí divadelníci predviedli prípravy na hody

eprasa.pl e1cec292a7

Indický premiér na návšteve Slovenska

Na historicky prvú oficiálnu návštevu Slovenska pricestoval v polovici júna premiér najľudnatejšej krajiny sveta a piatej najväčšej svetovej ekonomiky Indie Naréndri Módí. V rámci návštevy sa stretol s prezidentom Slovenskej republiky Petrom Pellegrinim i premiérom Róbertom Ficom. Paralelne prebiehali aj ďalšie bilaterálne rokovania, ktorých výsledkom bolo podpísanie viacerých dohôd medzi slovenskou a indickou stranou, medzi inými dohoda o spolupráci v oblasti digitalizácie a využívania umelej inteligencie či dohoda o spolupráci v oblasti zbrojného priemyslu. Slovensko bolo jedinou stredoeurópskou krajinou, ktorú indický premiér počas svojej cesty na samit skupiny G7 navštívil. (mm-m)

Foto: FB Peter Pellegrini

Slovensko prebralo predsedníctvo V4

Od 1. júla prebrala Slovenská republika predsedníctvo Vyšehradskej štvorky, ktorej premiéri – Róbert Fico (Slovensko), Andrej Babiš (Česko), Donald Tusk (Poľsko) a Péter Magyar (Maďarsko) sa koncom júna stretli po dvojročnej prestávke na samite v maďarskom meste Gödöllő.

Foto: FB Róbert Fico

Slovenský predseda vlády predstavil štyri základné priority slovenského predsedníctva, a to: posilnenie konkurencieschopnosti Európskej únie a spoločné pozície pri vyjednávaní o novom rozpočte EÚ, politika rozširovania EÚ, praktická sektorová spolupráca zameraná na obranu, obranný priemysel a boj proti nelegálnej migrácii, ako aj podpora Vyšehradského fondu, ľudí a ich vzájomných kontaktov. (mm-m)

Vyslovenie dôvery vláde

Pre vysoký verejný dlh požiadala v druhej polovici júna vláda Róberta Fica Národnú radu Slovenskej republiky o vyslovenie dôvery. Takýto krok musela urobiť na základe ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Počas hlasovania 18. júna vládu podporila väčšina – 78 poslancov, pričom proti bolo 54 zákonodarcov. Vládny kabinet si tak dôveru parlamentu udržal a pokračuje vo výkone svojho mandátu. (mm-m)

Výjazdové rokovanie vlády

Dňa 24. júna sa uskutočnilo ďalšie výjazdové rokovanie vlády Slovenskej republiky. Jeho hostiteľom bola tentokrát obec Malcov, kde premiér i jednotliví ministri rokovali o.i. o rozvoji okresov Bardejov, Levoča, Poprad a Snina. Vláda vyčlenila vyše 3,3 milióna eur na podporu ciest, kanalizácií, škôl, nemocníc, kultúry, športu, cestovného ruchu i ďalších regionálnych projektov v predmetných okresoch. (mm-m)

Foto: FB Róbert Fico

Neplatné referendum

Dňa 4. júla sa konalo na Slovensku referendum, v ktorom sa občania mali možnosť vyjadriť k dvom otázkam týkajúcim sa zrušenia doživotnej renty pre niektorých ústavných činiteľov i obnovenia Úradu špeciálnej prokuratúry a Národnej kriminálnej agentúry. Ľudového hlasovania sa zúčastnilo 705 227 z celkového počtu 4 369 989 oprávnených voličov. Z nich na prvú otázku *1. Súhlasíte so zrušením tzv. doživotnej renty, napríklad, pre Roberta Fica, ustanovenej v § 24a ods. 1 písm. b) zákona č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v aktuálnom znení?* odpovedalo áno 658 937 a nie 37 553 zúčastnených. Na druhú otázku *Súhlasíte s tým, aby boli obnovené Úrad špeciálnej prokuratúry a Národná kriminálna agentúra?* dalo kladnú odpoveď 650 490 a zápornú 42 876 zúčastnených. Ostatné hlasovacie lístky boli neplatné. Keďže účasť na referende bola doposiaľ jedna z najnižších, dosiahla len 16,14% a neprekročila tak zákonnú podmienku platnosti účasti nadpolovičnej väčšiny, jeho výsledok je neplatný. Toto referendum sa zapíše do dejín aj tým, že prvýkrát sa na Slovensku

eprasa.pl e1cec292a7

našli aj tri obce – Bystrá v okrese Stropkov, Krajná Porúbka v okrese Svidník a Sása v okrese Revúca, v ktorých k urnám nepristúpil nikto. (mm-m)

Levočská púť

Na prelome júna a júla putovali na jedno z najstarších pútnických miest Slovenska – Mariánsku horu v Levoči počas celého týždňa tisícky veriacich. Jej súčasťou boli sväté omše a ďalšie podujatia slúžené každodenne už od nedele 28. júna, pričom vyvrcholením bola slávnostná odpustová svätá omša, ktorú celebroval latinský patriarcha Jeruzalema, kardinál Pierbattista Pizzaballa. Počas slávnostnej li-

Foto: www.levoca.sk

turgie zaznela výzva, aby sa kresťania stávali nositeľmi nádeje, pokoja a zmierenia vo svojich rodinách, farnostiach i celej spoločnosti. Tohtoročná Levočská púť sa uskutočnila pri príležitosti patrocínia Baziliky Návštevy Preblahoslavenej Panny Márie na Mariánskej hore v Levoči a niesla sa tiež v znamení osláv 250. výročia založenia Spišskej diecézy. (mm-m)

Prezentácia publikácie o pátrovi Košútovi

Dňa 16. júna sa v priestoroch Knižnice slovenskej štátnosti v Dome Matice slovenskej v Bratislave uskutočnilo spomienkové podujatie venované rodákovi z Čiernej Hory, kňazovi Šebastiánovi Košútovi, ktoré pripravili občianske združenie Cyrilometodiada, Nadácia Pro Patria a Vydavateľstvo Matice slovenskej. Len niekoľko týždňov po jeho odchode do večnosti sa zišli priatelia, obdivovatelia i tí, ktorých životy poznačila jeho nezištná služba, aby si pripomenuli človeka pevnej viery, neochvejnej odvahy a hlbokej lásky k Bohu, ľuďom i slovenskému národu. Súčasťou podujatia bola aj diskusia a predstavenie knihy *Muž veľkej viery a dobrého srdca* z pera Mateja Mindára, ktorá uzrela svetlo sveta vo Vydavateľstve Spolku Slovákov v Poľsku. (mm-m)

Foto: FB Vydavateľstvo – Matica slovenská

Slovensko je svetovým lídrom vo výrobe energie

Koncom júna predsedníčka Úradu jadrového dozoru Slovenskej republiky odovzdala povolenie na sprevádzkovanie štvrtého bloku Jadrovej elektrárne Mochovce. Slovensko sa tak stalo svetovým lídrom vo výrobe elektrickej

Foto: Úrad jadrového dozoru Slovenskej republiky

energie z jadra a dosiahlo úroveň 77,5% v celkovej spotrebe krajiny, čím sa zaradilo medzi krajiny najintenzívnejšie využívajúce jadrovú energiu na svete. (mm-m)

Nový teplotný rekord na Slovensku

Extrémne horúčavy, ktoré zachvátili Európu koncom júna prepisovali tabuľky teplotných rekordov na celom kontinente. Výnimkou nebolo ani Slovensko, kde padol historický rekord najvyššej dennej teploty. Nameraný bol 29. júna v Turni nad Bodvou v okrese Košice okolie, kde sa teplota vyšplhala na +41°C. Bol tak prekonaný absolútny teplotný rekord z júla 2007, kedy v Hurbanove namerali +40,3°C. (mm-m)

eprasa.pl e1cec292a7

Matej BOBOROVSKÝ

Šachta

Každé dvere boli vyrobené s kľúčom, ktorý ich má otvoriť. Nie každé dvere potrebujú kľúč. U niektorých stačí dosť hrubej sily, no nie pri týchto. Akýkoľvek vrták, akákoľvek zasmradená trhavina, ktorú sa mi podarilo zohnať, každý nástroj, všetko zlyhalo. Jediné, čo zostáva, je malá malinká klávesnica a ešte malý malinký monitor. Monitor, čo mi stále tým oči vybodávajúcim modrým svetlom oznamuje:

KÓD NESPRÁVNY, PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ

Prístup k čomu? Počujem sa vás pýtať. No a ak mám pravdu povedať, tak nemám ani tušenia. Jediné, čo viem, že je to niečo iné ako dvadsať metrov široká šachta ťahajúca sa tak vysoko, že jej vrchol nik nedosiahol, no zároveň tak hlboká, že ak sa na dno aj niekto dostal, nevrátil sa. Že tam za tými dverami je niečo iné ako spleť trubiek, medzi ktorými žijú potkany, ktoré pomaly žerú nás a my pomaly žerieme ich.

KÓD: STROM... KÓD NESPRÁVNY, PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ

Stromy sú podľa všetkého krásne, to teda tvrdia starci, ktorým to povedali ich dedovia a im ich dedovia a tak ďalej. Vyznačujú sa krásnou zelenou farbou. Neviem síce, ako môže byť farba zoxidovanej medi a splesnivéného mäsa krásna, no nech...

KÓD: STROJ... KÓD NESPRÁVNY, PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ

Stroje tu stále sú. Aj keď jedna tretina nefunguje ako bezpečnostný robot v tejto miestnosti, ktorý by mi možno pred mnohými rokmi polámal väzy, no teraz je to len zhrdzavená schránka, na ktorú si vešiam batoh. Ďalšia tretina aj napriek tomu, že je ako-tak funkčná, je k ničomu, lebo ju nik nevie používať. Boli aj takí, čo to skúsili a zvyčajne to skončilo tým, že boli ľahší o ruku či nohu. A tá posledná tretina sú zvyčajne len nástroje, ale aj rampy, čo idú hore a dolu šachtou. Fakt iba tí, čo niečo v šachte znamenajú, jazdia na rampách.

KÓD: VOJNA... KÓD NESPRÁVNY, PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ

Niektorí tvrdia, že sme tu pre strašnú vojnu, ktorá spálila celé mestá, celý svet. Takže je táto šachta to, čo nás pred vojnou chráni. To aspoň tvrdia niektoré kulty, ktoré sa ani za nič nevedia dohodnúť, ako čo bolo, a tak proti sebe vedú vojny o pravdu. My, ostatní ľudia (a to nevravím normálni, pretože tými ostatnými myslím seba), si bijeme hlavy o kovové dvere, cez ktoré sa nevieme dostať.

KÓD: 1G98O4... KÓD NESPRÁVNY, PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ Náhodné kódy je asi aj zbytočné skúšať.

KÓD: DOMOV... KÓD NESPRÁVNY, PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ

Teraz je mojím domovom táto miestnosť s dverami, ktorá sa podľa takmer nečitateľných tabuliek volá BRÁNA 0 001 305N. No narodil som sa na mieste nazvanom po ešte horšie čitateľnej tabuľke, BOILER 0 010 040N. Žili sme okolo veľkého teplého stroja, z ktorého občas syčala para. Mohlo by sa to zdať ako niečo nepríjemné, ale šachta býva chladná a tepla je málo, takže treba byť vďačný aj za to. Teda až dovtedy, kým stroj nevybuchol. To bol aj deň, kedy sa zo mňa stala sirota. A ak mám pravdu povedať, mal som šťastie. Nie preto, že mi umreli rodičia, ale preto, že si ma k sebe zobrala Oľga. Bola to dosť vážená žena, pretože jazdila na plošine. Síce len ako služobníctvo istému obchodníkovi, ale aj tak to bol lepší život ako u väčšiny ľudí. Vtedy bol môj domov plošina. Na cestách hore aj dolu som videl asi všetko, čo sa v tejto diere dá. Teda až na dno a vrchol šachty.

KÓD: KÓD... KÓD NESPRÁVNY, PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ

KÓD: 12345... KÓD NESPRÁVNY, PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ

KÓD: PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ... KÓD NESPRÁVNY, PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ

Jeden zo starcov pri bojleri mi vravel, že počul, ako dávni ľudia bežne používali takéto stupídne jednoduché heslá. Bohužiaľ toto asi nie je jeden z týchto prípadov, teda pokiaľ šachtu vôbec postavili ľudia.

KÓD: DNO... KÓD NESPRÁVNY, PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ

Ak vôbec niečo ako dno šachty existuje, tak na ňom nikto nebol, takmer nikto. Veľa ľudí tvrdí, že tam boli, nikomu z nich neverím. Nie preto, že by som neveril na dno. Je to pre jedného muža, o ktorom som si takmer istý, že na dne bol. Vtedy sme s Oľgou nocovali v opustenej trúbke, takej veľkej, že sme sa skoro ani nemuseli hrbiť. Nespali sme na plošine, pretože kým sme boli v meste, obchodníka zabili a plošinu ukradli. Ohrievali sme sa založením ohníčka z korienkov niečoho vyzerajúceho ako huba. Strašne to smrdelo, ale ohrialo nás to. Vtedy sa objavil starý muž, no nie starec, tak zjazvený, že skôr vyzeral ako niekoľko ľudí pospájaných dokopy. Bez slova sa k nám posadil a v ruke držal naostrený kus kovu. Oľga sa pomaly natiahla po nožík vyrezaný z kosti obrovského potkana. Zjavne si to všimol, ale neprekážalo mu to a ohrieval sa pri ohni.

Ja vo svojej detskej nevinnosti som sa ho spýtal: „Kam idete?“ Ani sa na mňa nepozrel. „Hore, čo najďalej od dna a odporúčal by som vám urobiť to isté.“

Vtedy som nechápavo otočil hlavou. „Čo je na dne?“

Vtedy sa na mňa pozrel. Priamo do očí. Krv mi od strachu stuhla v žilách, no nielen z neho. Bol to výraz teroru a strachu amplifikovaný jeho starou zjazvenou tvárou.

„Niečo horšie ako smrť, chlapče. Niečo, čo vystrelo svoje pazúry a začína sa to pomaly ale isto šplhať hore. Bežte hore, radím vám. Ak vás hore nečaká spása, možno tam bude aspoň milosrdná smrť. Niet iného východiska. Jedine dvere... Ale tie sú zamknuté.“

Vstane, odpľuje si do ohňa, a potom sa vydá naspäť svojou cestou.

Cestou kam? Hore k sľúbenému raju?

KÓD: RAJ... KÓD NESPRÁVNY, PRÍSTUP ZAMIETNUTÝ

To som mohol čakať. Aj keď... ako by mal raj vyzerať? Možno by mal byť plný zelených stromov, tie sú vraj pek-

eprasa.pl e1cec292a7

né. Možno by tam bolo teplo, viac tepla a viac svetla. Možno veľa šťavnatých potkanov alebo niečo

iné ako potkany. Určite nie hmyz. Neznášam ho. Možno len stačí vybrať sa na cestu hore, aj keď...

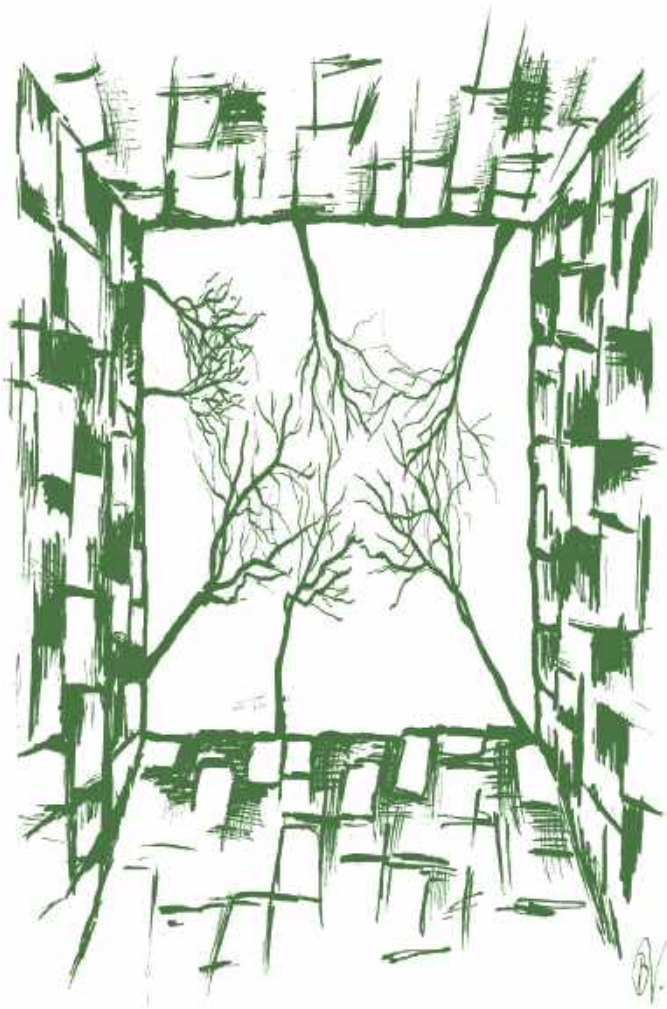
KÓD: CESTA... KÓD...

Ďalší text sa neukazuje a stroj začína bzučať. Pokazil som ho. Ak som ho pokazil, môžem sa rovno hodiť do šachty. Je ťažké nájsť dvere, nieto ešte dvere s funkčnou klávesnicou a obrazovkou.

... SPRÁVNY, PRÍSTUP POVOLENÝ ZVOĽTE MOŽNOSŤ:

1. NASTAVENIA
2. ZMENA KÓDU
3. SIEŤ (PORUCHA, ODHADOVANÝ ČAS OPRAVY 999 ROKOV, 344 DNÍ, 23 HODÍN, 59 MINÚT, 59 SEKÚND)
4. MAPA
5. OVLÁDANIE BEZPEČNOSTNÉHO ROBOTA (STAV NEFUNKČNÝ)
6. OVLÁDANIE BRÁNY

Výraz 59 sekúnd sa snaží premeniť na 58, ale vždy blikne naspäť na 59. Neviem, čo znamenajú nastavenia či sieť, ale mapu som už jednu videl. Bola nakreslená na pergamene z potkanej kože. Muž, ktorý sa predstavil ako kartograf, ju chcel predať Oľge výmenou za jedlo. Ani jeden sme tej mape nedokázali porozumieť. Muž odišiel naprázdno, aj keď by som povedal, že uvažoval nad tým, že nám jedlo proste ukradne.

Kresba: Veronika Burianová

Preto aj miesto toho, aby som zvolil ovládanie brány, zo zvedavosti som zvolil možnosť MAPA. Na obrazovke sa zjavili písmená od A po Z. Teraz som si uvedomil, aké mám šťastie, že viem čítať. Že ma to Oľga naučila. Zvolím teda Z. Tentokrát vidím množstvo čísel, pred ktorými stoja názvy ako BOJLER, BEZPEČNOSTNÉ STANOVIŠTE, LIS, SERVER a iné. Zídem na číslo 0 000 000 Z. Pred ním nestojí názov, len: (ZAMORENIE 100 %). To pokračuje až do: (ZAMORENIE 8 %) na 3 199 845Z. Po chvíľke sa číslo zmení na 9 a potom na 10. Mám chuť sa pozrieť aj na písmeno A, ale za mnou sa ozve zacinkanie z dlhej chodby. To môže znamenať len jedno. Niekto, či niečo sa dotklo môjho alarmu vyrobeného z kúskov kovu. Cinkanie neprestávalo. Akoby sa o alarm otieralo jedno telo za druhým. Rýchlo spustím OVLÁDANIE BRÁNY.

1. DIAGNOSTIKA BRÁNY
2. OTVÁRANIE BRÁNY

Zvolím druhú možnosť a kroky sa približujú. Taktiež spomaľujú, sú opatrnejšie, viac pripravené zaútočiť.

STE SI ISTÝ?

1. ÁNO
2. NIE

Veľmi rád by som povedal, že som si nikdy nebol ničím viac istý, ale nie je to pravda. Aj po rokoch hľadania úniku si nie som istý, či je to správne. Čo ak je za bránou niečo hrozné? Čo ak nás šachta len chráni? Čo ak...? Zvolím ÁNO.

Do miestnosti vbehne niekoľko ľudí obalených v kabátoch z potkaních koží, obvešaných náhrdelníkmi z kúskov kovu, s maskami spletenými z korienkov. V rukách držia mosadzné trúbky a kostené nože, príliš dlhé na to, aby boli z potkanov. Nerozbehnú sa ku mne, lebo dvere začnú vŕzgať, ako sa nadvihujú. Zoberiem si batoh zo stroja, na ktorom visí. Z dverí sa začne liať to najjasnejšie svetlo, aké som kedy videl a musím si preto zakryť oči. Do tváre ma aj udrie závan vzduchu s toľkými novými vôňami, že sa mi z toho zdvihne žalúdok. Ľudia sa na mňa skrz masky pozrú, ako keby ma pred momentom nechceli zavraždiť. Pozrú sa na mňa ako zmätené deti na rodiča. Chcú to vysvetliť a pochopiť. Mám trochu pocit, že by zo mňa chceli urobiť ich nového lídra. Stať sa vodcom kultu neznie až tak zle.

Zahľadím sa na dlhý koridor, ktorý postupne mizne do oparu bieleho ako hnis. No nezdá sa byť chorý či jedovatý. Vonia ako vodná para, no je studený.

Už sa za sebou neobzriem a vydám sa na cestu do oparu. Pretože som dal sľub. Nie niekomu, ale sebe pre niekoho. Vytiahnem si z batoha konzervu. Nazriem do nej, nazriem na popol.

Oľga vždy chcela byť voľná ako netopier a ja jej to želanie splním. Prejdem cez opar a šachtu nechám za sebou.

BOBOROVSKÝ, M.: Šachta. In: *Mladá slovenská poviedka 2025. Zborník literárnych prác celoštátnej súťaže mladých autorov*. Dolný Kubín : Oravské kultúrne stredisko, 2025, s. 28-31.

eprasa.pl e1cec292a7

Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

Prednáška pri príležitosti výročí narodenia i tragickej smrti Mórica Beňovského

V Slovenskom inštitúte vo Varšave sa 11. júna 2026 uskutočnila prednáška (v poľskom jazyku) Mgr. Petra Žarnovského, absolventa odboru história na Prešovskej univerzite, venovaná Móricovi Beňovskému (1746 Vrbové – 1786 Madagaskar), pri príležitosti 280. výročia narodenia a 240. výročia jeho tragickej smrti. V prednáške, doplnenej prezentáciou kópií vzácnych archívnych dokumentov (mapy, dobové oficiálne písomnosti, lodné denníky a pod.), predstavil neuveriteľne pestrý životný príbeh

(cestovateľ, moreplavec, väzeň, utečenec z vyhnanstva na Kamčatke, kolonizátor, vojak rakúskej armády, veliteľ v ozbrojenom povstaní poľskej šľachty, plukovník francúzskej armády, autor v danej dobe knižného ,,európskeho bestselleru“ ,,Pamäti a cesty“, kráľ na Madagaskare) tohto ,,uhorského šľachtica so slovenskými koreňmi“. Prednáška, v rámci dlhodobého projektu venovaného významným udalostiam a osobnostiam slovenských dejín, zaujala pozornosť zástupcov varšavskej odbornej i laickej verejnosti, čoho dôkazom bola vyše polhodinová následná diskusia. (Ľudmila Miller)

Oficiálne ukončenie ďalšieho ročníka dlhodobého kurzu slovenčiny v SI Varšava

V Slovenskom inštitúte vo Varšave bol 15. júna 2026 oficiálne ukončený celoročný kurz slovenského jazyka. V tomto ,,akademickom roku“ boli účastníci dlhodobého (október 2025 - máj 2026) kurzu rozdelení do troch skupín, podľa stupňa ovládania slovenčiny - pre začiatočníkov, stredne pokročilých a pokročilých. Okrem výučby jazyka mali frekventanti počas 8 mesiacov možnosť zoznamovať sa so slovenskou kinematografiou, literatúrou, výtvarným umením i hudbou a využívať knižničný fond inštitútu. Riaditeľ SI Varšava Milan Novotný v príhovore k úspešným absolventom vyjadril presvedčenie, že si počas kurzov nielen zdokonalili svoje jazykové schopnosti, ale sa aj dozvedeli množstvo nových informácií o slovenskej kultúre, histórii i súčasnosti, ako aj o bohatstve kultúrno-historických pamiatok a turistických atrakcií na Slovensku. Súčasťou

podujatia bola prehliadka výstavy veľkoplošných fotografií kultúrnych pamiatok a prírodných krás ,,Poetické Slovensko“ ako aj vedomostný kvíz a diskusia o slovenskej histórii a kultúre, v rámci ktorých si absolventi kurzu overili získané poznatky a precvičili nadobudnutú slovnú zásobu. (Monika Kalinowska)

Prezentácia výstavy dizajnéra šperkov Jána Jánoša v SI Varšava

V galérii Slovenského inštitútu vo Varšave sa 18. júna 2026 uskutočnila vernisáž výstavy dizajnéra šperkov Jána Jánoša pod názvom ,,Na čierne skaly slnko zasvieti“. Absolvent Školy úžitkového výtvarníctva v Kremnici (odbor zlatníctvo/strieborníctvo) a Vysokej školy výtvarných ume-

ní v Bratislave, v hlavnom meste Poľskej republiky predstavuje svoju najnovšiu tvorbu, zameranú na kreovanie originálnych strieborných prsteňov - každý z nich je ručne modelovaný, neopakovateľný šperk, na hrane dizajnu a výtvarného umenia. Autor v roku 2023 získal ocenenie v súťaži Národná cena za dizajn (súťažný projekt pravidelne organizuje Slovenské centrum dizajnu) v kategórii Umenie/Dizajn/Remeslo za umeleckú kolekciu prsteňov. Výstavu si návštevníci SI Varšava budú môcť prezrieť do konca júla tohto roku. (Ľudmila Miller)

eprasa.pl e1cec292a7

Zápisník včelára – júl

autor | Inga Majeriková

Tohtoročné suchá sa na mnohých miestach Slovenska prejavili zníženou produkciou nektáru. Hoci viaceré medonosné rastliny dostatočne kvitli, vysoké denné teploty a nedostatok pôdnej vlahy spôsobili, že kvety produkovali menej nektáru alebo vysychali skôr, ako ich včely dokázali naplno využiť. Výsledkom boli kratšie a menej intenzívne znáškové obdobia. Najvýraznejšie sa sucho prejavilo na agátovej a kvetovej znáške, ktorých výnosy sa medzi jednotlivými lokalitami výrazne líšili. Lepšie výsledky dosiahli včelári v oblastiach, kde sa vyskytovali pravidelné zrážky alebo aspoň ranné rosy. Naopak, v nížinách s dlhodobým nedostatkom vlahy bola zaznamenaná malá znáška nektáru a niektoré včelstvá začali spotrebúvať vlastné zásoby. Aj letná znáška zo slnečnice bude vo veľkej miere závisieť od priebehu počasia. Ak sa počas kvitnutia objavia zrážky a nočné ochladenie, rastliny môžu produkovať dostatok nektáru. Pokračujúce horúčavy a sucho však môžu výnosy medu výrazne obmedziť. Na našej včelnici sme napríklad vytočili len zhruba 25 kg agátového medu oproti minuloročným 80 kg pri rovnakom počte rodín.

Rabovka

V období silnej znášky si včely dokážu nájsť potravu samy. Keď však príde sucho, horúčavy a nedostatok kvetov či medonosných rastlín, aj malá chyba včelára môže spustiť boj medzi včelstvami, pretože rabovku má väčšinou na svedomí včelár. Svojím konaním jej teda vie takmer vždy predísť. Rabovka na rozdiel od chorôb, ktoré sa často rozvíjajú pomaly a nenápadne, môže zničiť slabé včelstvo v priebehu niekoľkých hodín. Predstavuje riziko aj z veterinárneho hľadiska. Pri boji medzi včelami dochádza ku kontaktu veľkého množstva jedincov z rôznych včelstiev, čím sa môžu prenášať parazity a choroby. Mimoriadne nebezpečné je prenášanie kliešťika včelieho (*Varroa destructor*) a v prípade kontaminovaných zásob aj pôvodcov niektorých ochorení plodu. Najčastejšie sa s ňou stretneme v júli a auguste, keď po skončení hlavnej znášky nastáva obdobie nedostatku nektáru a včely začínajú hľadať iné zdroje potravy. Preniknú do úľa iného včelstva a snažia sa mu ukradnúť zásoby medu. Najčastejšou obeťou rabovky bývajú slabé včelstvá, včelstvá bez matky, choré alebo oslabené kolónie a odložence. V bezznáškovom období môže byť rabovka jedným z najväčších rizík na včelnici. Dlhšie obdobie sucha a horúčav totiž tento problém ešte zhoršuje. Keď sa k tomu pridajú chyby včelára, pohroma je na svete! Medzi najčastejšie nesprávne rozhodnutia patria: príliš dlho otvorený úľ, kvapky medu na stenách alebo dne úľa, odložené medové plásty pri včelnici, rozliaty cukrový roztok pri kŕmení, priveľký letáč pri slabom včelstve. Včely majú výborne vyvinutý čuch predovšetkým na med, ktorý dokáže prilákať cudzie lietavky aj z veľkej vzdialenosti.

Pohodené plásty zvyšujú riziko rabovky. (zdroj: www.pv.sk/vcely)

Ako spoznať rabovku, ako jej predchádzať a ako ju zastaviť?

Skúsený včelár si často všimne zmenu správania včiel ešte pred samotným mohutným útokom. Varovnými príznakmi sú napríklad: veľké množstvo včiel lietajúcich chaoticky pred úľom, pokusy cudzích včiel dostať sa cez letáč alebo škáry, nepokoj strážkyň úľa pri vchode, ktoré sa snažia bojovať proti votrelcom, včely plaziace sa po zemi pred úľom či nezvyčajný hluk vychádzajúci z úľa. Pri silnej rabovke útočiace včely usmrtia strážkyne a následne ukradnú všetky zásoby.

Samozrejme prevencia je vždy jednoduchšia ako zastavenie rozbehnutej rabovky. Najlepšou ochranou je zdravé a početné včelstvo, ktoré si dokáže lepšie brániť svoj úľ a odraziť cudzie včely. Pri slabších včelstvách, odložencoch alebo počas obdobia bez znášky je vhodné zmenšiť letáčový otvor. Pri prehliadkach treba odstrániť všetky kvapky medu a voskové odrezky z okolia včelnice. Medové plásty by sme nikdy nemali nechať voľne pohodené v okolí úľov. Kŕmenie cukrovým roztokom je v období bez znášky obzvlášť rizikové, pretože roztok nesmie vytiecť mimo kŕmidla. Ak včelstvo nedokáže samostatne fungovať, často je lepšie ho spojiť so silnejším, než ho ponechať ako ľahkú korisť pre susedné kolónie.

Ak včelár identifikuje rabovku, musí konať rýchlo: okamžite zmenšiť letáč napadnutého úľa, podľa možnosti úľ uzavrieť a premiestniť, odstrániť zdroj pachovej stopy (med, sirup, plásty), neotvárať ďalšie úle v okolí, neprovokovať ďalšie včely vôňou medu. Pri silnej rabovke môže pomôcť aj dočasné premiestnenie slabého včelstva na iné miesto. ■

Viete, že...

že Slovensko zatiaľ nemá žiadny med zapísaný v registri Európskej únie ako chránené označenie pôvodu (CHOP) alebo chránené zemepisné označenie (CHZO)? Slovinsko má registrovaný Slovenski med (CHOP), Maďarsko je známe Gönci akácmézom (agátový med) a Chorvátsko má chránených viacero regionálnych druhov medu. Aj Poľsko má zapísaných 7 medov s ochranou Európskej únie.

eprasa.pl e1cec292a7

Blahoželania

***

Milí rodičia,
na cestách života
35 rokov kráčate spolu,
či vedú do kopca alebo dolu.
O seba opretí v každučký čas,
v láske a svornosti až zbledne vlas.
Nech Vám zdravie slúži
a v rodine pokoj vládne.
Radosti nech sa množia
a starostí strácajú,
čo Vám všetci zo srdca prajeme!

Gratuláciu k 35. výročiu sobáša zasielajú krajanom **manželom Kristíne a Janovi Chalupkovcom z Novej Belej**, ktorí 6. júla oslávili koralové výročie sobáša, deti, ostatná rodina a veľký bozk starým rodičom posielajú vnúčatá Jakubko, Žofka, Anička a Marienka.

***

Milý duchovný otec Alojz Frankovský,
55 rokov kňazskej služby v Pánovej vinici je prekrásny dar, ktorý svedčí o Vašej obrovskej vernosti a láske k Bohu i k ľuďom. Chceme sa Vám pri tejto príležitosti zo srdca poďakovať za Vašu otcovskú starostlivosť, láskavosť, vysluhované slovenské sväté omše, sviatosti, pobožností a za to, že ste tu pre nás vždy boli, či to bolo skoro ráno, na obed či podvečer. Vaša obetavosť a múdrosť sú pre nás trvalou podporou.

Zo srdca Vám prajeme najmä pevné zdravie, duševnú pohodu a veľa radosti z plodov Vašej dlhoročnej práce. Myslíme na Vás vrúcne a porúčame v našich modlitbách. Nech Vás Pán Boh bohato odmení za každú Vašu obetu a Sedembolestná Panna Mária opatruje.

MS SSP v Kacvíne, vďační farníci z Kacvína

***

V tomto krásnom veku
Ti prajeme veľa zdravia,
lásky a šťastia.
Nech vo vzťahoch
vládne porozumenie,
v duši pokoj, v rodine
požehnanie i harmónia,
v práci naďalej
super nápady a úspech.
Buď obklopená obdivom
a rešpektom.
Všetko najlepšie!

Narodeninový vinš zasiela krajanke **Pauline Zarębczan z Novej Belej**, ktorá v júni oslávila krásne 40. narodeniny, manžel, deti, rodičia a ostatná rodina.

***

Nepozeraj sa už spiatky spiatky,
teš sa z krásnej osemdesiatky.
Nech krásne spomienky
sa k Vám vrátia,
a všetky zlé sa navždy stratia.
Nech tento krásny deň,
dá Vám úsmev a radosť len.
Nech každý ďalší rok,
dá Vám vždy len šťastný krok.
Nech Vaša duša stále rastie,
nech Vám dá Pán Boh lásku
a šťastie.

Tento narodeninový vinš zasiela krajanovi **Emilovi Neupauerovi z Nedece**, ktorý 25. júna 2026 oslávil 80-te narodeniny, celá rodina. K prianiu sa pripája aj Miestna skupina Spolku Slovákov v Nedeci a redakcia Život.

***

eprasa.pl e1cec292a7

Všetko najlepšie, zlatíčko!
Prajeme Ti slnečné dni,
veselé hry a dobré kamarátky.

Blahoprianie k narodeninám zasielajú slečinke **Hanke Tirindovej zo Sväteho Jura pri Bratislave**, ktorá 24. júla oslávi 4 roky života, teta Janka, rodičia, brat Tomáško, babka Juliana a ostatná rodina.

***

Už je to 50 rokov,
keď ste si prstienky dali,
úctu a vernosť si sľubovali.
Manželský sľub ste späť nevzali.
Ste ako dva stromy, čo zrástli spolu
a vytvorili mohutný a silný kmeň.
My sme Vám nesmierne vďační,
že sa o ten kmeň môžeme oprieť
a čerpať z neho lásku a energiu.
Nech sú Vaše ďalšie spoločné dni
naplnené zdravím, šťastím,
láskou a vzájomnou úctou.

Toto prianie zasielajú **Žofii a Františkovi Lukášovcom z Krempách**, ktorí 11. júla 2026 oslávili 50. výročie sobáša, dcéry a syn s rodinami i ostatná rodina. K želaniu sa pripája aj Mietsna skupina Spolku Slovákov v Krempachoch.

***

Milá mama,
K Vašim narodeninám Vám prajeme
pevné zdravie, veľa pokoja a lásky,
radosti zo svojich blízkych,
radosti z každého dňa
a životný optimizmus.
Vyprosujeme Božie požehnanie
a potrebné milosti od Panny Márie.
Všetko najlepšie!

Toto prianie zasielajú krajanke **Margite Kovalčikovej** z Toronta, rodáčke z **Tribša**, ktorá v júni oslávila 88. narodeniny, synovia a dcéry s rodinami i ostatná rodina z Tribša, Čiech a USA.

***

Život plný radosti, bez nervov a starostí,
žiadny čas strávený nudou,
všetko najlepšie nech máš ešte len pred sebou.
Veľa šťastia a zdravíčka k Tvojim
vzácnym meninám a 60. narodeninám!

Blahoprianie k narodeninám a meninám zasiela krajanovi **Pavlovi Kačmarčikovi z Tribša**, ktorý v júni oslávil v Chicagu 60. narodeniny a meniny, celá rodina z Poľska a zo Slovenska.

***

Vážte si ten vzácny dar,
že ste našli k sebe pár.
Spoločným smerom budete kráčať
odo dňa dnešného,
lebo si už neviete predstaviť
život bez toho druhého.
Nech je Vaša spoločná cesta
plná lásky, šťastia, Božieho požehnania a porozumenia.

Toto želanie zasiela **Monike Kaczmarczykovej**, rodáčke z **Tribša a Paulovi Bishopovi z Chicaga**, ktorí si 20. júna 2026 v kostole sv. Cyrila a Metoda v Lemont povedali svoje slávnostné novomanželské áno do spoločného života, celá rodina. Snúbencov zosobášil farár dp. Robert Lojek, rodák z Tribša.

Monike zároveň prajeme všetko najlepšie k 32. narodeninám, ktoré oslávila 28. júna toho roku.

eprasa.pl e1cec292a7

Deti si prevzali ceny z výtvarnej súťaže Ludwika Korkoša v Jurgove

V základnej škole v Jurgove sa uskutočnilo slávnostné odovzdávanie cien víťazom výtvarnej súťaže Ludwika Korkoša. Do súťaže, ktorú organizuje redakcia časopisu Život v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Varšave, sa každoročne zapájajú žiaci zo základných škôl zo Spiša a Oravy v Poľsku. Tento ročník bol venovaný téme *Ornamenty a vzory z regiónov Slovenska*. Najviac prác zaslala práve škola z Jurgova.

Slávnostná atmosféra odovzdávania cien bola pre žiakov odmenou za ich usilovnosť, tvorivosť a talent. Ocenení žiaci si prevzali diplomy a vecné ceny, ktoré im budú pripomínať ich úspech a zároveň ich motivovať k ďalšej umeleckej tvorbe.

Všetkým oceneným jurgovským žiakom srdečne blahoželáme a ďakujeme za zaslané práce. Poďakovanie patrí aj pani učiteľke pod dohľadom, ktorej diela vznikali. V súčasnosti výstava odmenených prác z výtvarnej súťaže Ludwika Korkoša s názvom *Ornamenty a vzory z regiónov Slovenska*, uskutočnená v rámci XXXIII. dní slovenskej kultúry v Malopoľsku, už zdobí steny klubovne v Podvlku a bude putovať celé leto pričom navštívi onedlho Varšavu, potom Novú Belú, Kacvín, Krakov a Vyšné Lapše. (aj, foto: as)

Darčeky na Deň otca v Kacvíne

V Slovenskom dome v Kacvíne vyhotovili v rámci tvorivých dielní deti darčeky pre svojich oteckov. Boli nimi krásne kvetinky, ktorých náplň tvorili chutné lízatka. Deti vyhotovili kvetinky z pestrofarebného krepového papiera a základom každého kvietka bolo lízatko. Tieto vlastnoručne prípravené darčeky odovzdali doma s vrúcnymi želaniami svojím otcom. (aj, foto: dr)

Zásadnutie Ústredného výboru Spolku Slovákov

Dňa 28. júna sa v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej konalo zasadnutie Ústredného výboru Spolku Slovákov v Poľsku. Schôdzi predsedala podpredsedníčka Agáta Jendžejčíková a v rámci rokovaní správu z činnosti Spolku za uplynulý rok predniesol generálny tajomník ÚV SSP Ľudomír Molitoris. Zároveň členovia predsedníctva boli oboznámení s finančnou uzávierkou za rok 2025. Obidve správy boli schválené. Diskutovalo sa aj o bežnej činnosti v roku 2026

a naplánovaných kultúrnych podujatiach, ktoré sa už realizujú. Prebiehala tiež diskusia k téme ako postupuje výstavba slovenského domu v Jablonke. Členovia ÚV SSP sa zamýšľali aj nad tým, aké akcie by vedeli podporiť záujem krajanov o kultúrno-spoločenské dianie v rámci miestnych skupín a prospeli by využívaniu prístupnej infraštruktúry. (aj)

eprasa.pl e1cec292a7

DAR SRDCA

Do našej akcie Dar srdca sa zapojili **krajania Monika a Ján Kurnatovci z USA** sumou **200** dolárov amerických pre potreby Spolku Slovákov v Poľsku.

Darcom srdečne ďakujeme!

Ktokoľvek by chcel podporiť náš Spolok, môže prispievať na adresu: Towarzystwo Słowaków w Polsce, ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków. Nr konta: BNP PARIBAS 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001.

Slovenské sv. omše v nedeľu a sviatky na Spiši a Orave

Nová Belá - farnosť sv. Kataríny Alexandrijskej o 11.00 hod.
Krempachy - farnosť sv. Martina o 10.30 hod.
Nedeca - farnosť sv. Bartolomeja o 7.30 hod.
Kacvín - farnosť Všetkých Svätých o 9.15 hod.
Jurgov - farnosť sv. Sebastiána o 11.00 hod.
Vyšné Lapše - farnosť sv. Petra a Pavla o 7.00 hod.
Jablonka - farnosť Premenenia Pána o 16.00 hod.
Spišská Stará Ves - farnosť Nanebovzatia Panny Márie o 8.00 a 11.00 hod.
Veľká Franková - farnosť sv. Mikuláša o 9.30 hod. a filiálka Malá Franková o 8.00 hod.
Ždiar - farnosť Navštívenia Panny Márie o 7.45 hod. a 9.30 hod., filiálka Tatranská Javorina - kostolík sv. Anny o 11.00 hod.
Trstená - farnosť sv. Martina o 7.00, 8.30 a 10.30 hod.
Bobrov - farnosť sv. Jakuba o 8.00 a 10.30 hod.

Jaskyne na Slovensku ako objekty archeologického a historického poznania

Rozmýšľate, akú knihu si pribaliť na dovolenku? Ak vás láka história, tajomstvá minulosti a objavovanie nepoznaného, siahnite po publikácii, ktorá vás zavedie do fascinujúceho sveta slovenských jaskýň.

Viac ako 460-stranová kniha *Jaskyne na Slovensku ako objekty archeologického a historického poznania* od popredného slovenského archeológa a speleoarcheológa Mariána Sojáka vás pozýva na cestu do podzemia, kde sa prírodné krásy prelínajú s dejinami vývoja ľudstva. Publikácia je výsledkom dlhoročného výskumu autora, pričom predstavuje výnimočné dielo nielen v slovenskom, ale i európskom kontexte. Prevedie vás chronológiou osídlenia slovenských jaskýň od praveku až do súčasnosti, vďaka čomu budete môcť obdivovať unikátne jaskynné výtvarné prejavy a epigrafické pamiatky, zoznámiť sa s pohrebiskami a objavmi ľudských pozostatkov i numizmatickými nálezmi, vrátane peňazokazeckých dielní, pre ktoré jaskyne poskytovali vhodný úkryt. Pred očami vám ožijú najstaršie ľudské príbehy, ktoré sa odohrávali v podzemných priestoroch od praveku až po obdobie druhej svetovej vojny. Predstavivosť posilní množstvo fotografií a náčrtov nálezov i nálezísk. Nechýbajú ani prehľadné mapy, grafy a tabuľky, ako aj katalóg speleoarcheologických lokalít, porovnanie osídlenia v jednotlivých regiónoch Slovenska, vzťah jaskýň a otvorených sídlisk i zhrnutie doterajších výskumov a vzdanie holdu osobnostiam speleoarcheológie.

Vďaka unikátnemu obsahu s množstvom doteraz nepublikovaných poznatkov, ako aj vhodnému grafickému doplneniu je publikácia určená nielen odborníkom, ale aj čitateľom, ktorých fascinuje história ukrytá pod zemským povrchom. (mm-m)

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 31. mája 2026 zomrela v Repiskách-Grocholovom Potoku vo veku 90 rokov krajanka

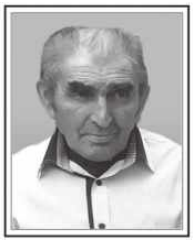
MARIA SZYSZKA

„Polcyno“

Zosnulá bola vernou čitateľkou časopisu Život. Odišla od nás starostlivá matka, babička, prababička, svokra, krstná mama a známa. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Repiskách-Grocholovom Potoku

Dňa 27. júna 2026 zomrel v Krempachoch vo veku 82 rokov krajan

JOZEF PACYGA

Zosnulý bol krajanom a verným čitateľom časopisu Život. Odišiel od nás starostlivý manžel, otec, dedo, svokor, brat, bratranec, ujo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Krempachoch

eprasa.pl e1cec292a7

Milé deti, prázdniny sú v plnom prúde. Ako oddychujete? Svoje kresby nám pošlite do redakcie a jedného z vás odmeníme peknou slovenskou knihou. V júli sme odmenili Krystiana Łojeka.

Leto

Zavčas rána bzučí včela,
že navštívi každý kvet.
Nabzučí sa veru veľa,
kým vyrobí sladký med.
Letí motýľ, poznáme to,
na krídelkách nosí leto.
Roznesie ho po poli
v celom našom okolí.
Trepoce sa ako vlajka
nad hladinou rieky čajka.
Zdraví lode, lodičky,
a má radosť z vodičky.
Kto to zletel na chodníček?
Malý vrabček hudobníček.
Čviri, čviri, čviriká
– to je vrabčia muzika.

Cestovanie časostrojom

Cez prázdniny jedno zvedavé dievčatko menom Ema chcelo zažiť nejaké dobrodružstvo. Veľmi rado objavovalo nové veci a snívalo o tom, že raz precestuje celý svet. Jedného daždivého popoludnia našla na povale starého babkineho domu zvláštny stroj pokrytý prachom. Na jeho boku bol nápis Časostroj.

Ema sa odvážila stlačiť veľké zelené tlačidlo. Stroj sa rozžiaril, začal jemne hučať a o chvíľu sa ocitla v praveku. Okolo nej rástli obrovské paprade a po zemi sa prechádzali dinosaury. Hoci sa najprv bála, zistila, že keď zostane pokojná, zvieratá si ju vôbec nevšímajú. Obdivovala ich veľkosť a krásu, no vedela, že tam nemôže zostať dlho.

Znovu otočila páku na časostroji a tentoraz sa preniesla do budúcnosti. Ulice boli čisté, po oblohe lietali tiché dopravné prostriedky a domy boli plné zelene. Ľudia využívali energiu zo slnka a vetra a všetci sa starali o prírodu. Ema sa s nimi porozprávala a dozvedela sa, že krásnu budúcnosť vytvorili tým, že si vážili Zem a pomáhali jeden druhému.

Keď sa vrátila domov, uvedomila si, že budúcnosť sa začína už dnes. Začala viac triediť odpad, šetriť vodou a pomáhať svojim rodičom aj kamarátom. Časostroj odložila späť na povalu, no vedela, že najväčším dobrodružstvom je robiť každý deň dobré skutky.

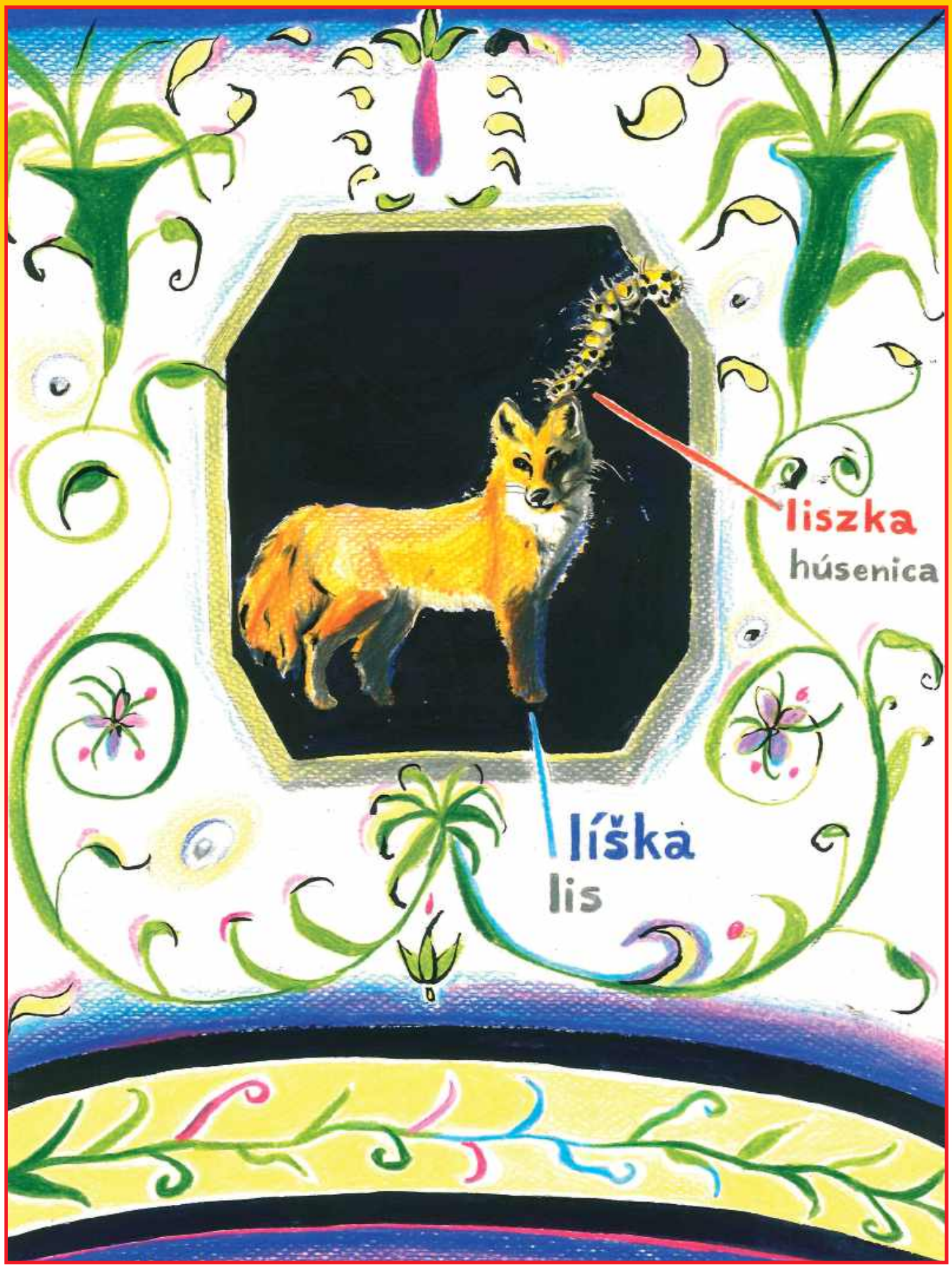
Odvtedy sa vždy, keď sa pozrela na starý časostroj, usmiala. Vedela totiž, že skutočná sila nespočíva v cestovaní časom, ale v tom, ako dokážeme svojimi činmi meniť svet k lepšiemu.

Ilustrácie: EJ

eprasa.pl e1cec292a7

ZRADNÉ SLOVÁ

Ilustrácie E.

eprasa.pl e1cec292a7

AUDI RS 5

Spoločnosť Audi prináša na trh nový nový športový plug-in hybrid model Audi RS 5, ktorý je následníkom modelu RS 4 Avant. Pod názvom RS 5 ho nájdete ako kombi (Avant), tak liftback (limuzína). Model v oboch karosárskych verziách ponúka združenú silu spaľovacieho motora v kombinácii s dvomi elektromotormi.

Foto: zdroj internet

Za pohon elektromotora zodpovedá 8-stupňová automatická meničová prevodovka a druhý elektromotor je medzi nápravami, ktorý svojou silou určuje smerovanie krútiaceho momentu medzi zadnými kolesami. Model si však našiel aj celkom nový spôsob ako pracovať s náklonmi karosérie. Namiesto elektrických stabilizátorov tu je všetko vecou dvojventilových adaptívnych tlmičov. V automobile boli použité aj viaceré moderné technológie. Jednou z nich je chladiaci systém schopný neustále udržiavať v batérii stabilnú teplotu a to aj pri oduševnenom jazdení po okruhu.

Model stojí mimoriadne nízko a široko. Zvýšený rozchod kolies prezrádzajú masívne blatníky i rozmerné kolesá. Rozloženie hmotnosti je vďaka 22 kWh baterke (netto) vzadu nad zadnou nápravou i vďaka ďalšej technike umiestnenej vzadu v pomere 51 ku 49 (vpredu:vzadu).

Model Audi RS5 Limuzína štartuje na trhu s cenou cca 111 300 eur a RS5 Avant ide od 113 400 eur. Bohatá základná výbava je v prípade takéhoto auta samozrejmosť, no tieto modely si môžete dovybaviť množstvom paketov a doplnkov, medzi ktorými vynikajú pakety v cene okolo 10-tisíc eur s keramickými brzdami.

RS5 má bez ohľadu na karosériu systémový výkon 470 kW (639 k) a krútiaci moment 825 Nm. Twinturbo 2,9 litrový šesťvalec dodáva maximálne 510 koní, elektromotor ďalších 177 k. Auto zrýchli z 0 na 100 km/h za 3,6 s a so športovým balíkom dosiahne maximálnu rýchlosť 285 km/h (elektronicky obmedzená). ■

Zuzka varí: z kuchyne starej matere

ZEMIAKOVÉ KNEDLE S OVOCÍM

Ilustračné foto: zdroj internet

Ingrediencie:
400 g múka, polohrubá
4-5 ks zemiaky, varené v šupke
½ ČL soľ
1 ks vajce
Ovocie - jahody, čerešne, marhule, slivky (podľa sezóny)

Posýpka:
80 g strúhanka
80 g cukor práškový
50 g vlašské orechy, mleté
120 g maslo, rozohriate

Pracovný postup:

Uvarte zemiaky v šupke, po vychladnutí ošúpte a nastrúhajte ich na jemnom strúhadle. Na doske vypracujte tuhšie cesto za všetkých surovín: múka, vajce, zemiaky a soľ. Cesto hneď vyvaľkajte, aby nezredlo. Pokrájajte ho na štvorce, do každého dajte kus umytého a odkvapkaného ovocia a vyformujte do tvaru guľky. Varte v osolenej mierne vriacej vode asi 7 minút, kým nevyplávajú na hladinu. Vyberte ale neoplachujte. Hotové pomastite roztopeným maslom, posypte posýpkou – mletými orechmi s cukrom, alebo opraženou strúhankou.

Strúhanku na suchej panvici opražte do ružova. Opraženú strúhanku oslaďte práškovým cukrom, môžete pridať mleté alebo posekané vlašské orechy, nechajte prehriať a posypte ešte horúce, maslom poliate knedle.

Dobrú chuť! ■

eprasa.pl e1cec292a7

Šport na Spiši a Orave

autor | Milica Majeriková-Molitoris

FUTBAL

Júni sa odohrali posledné zápasy sezóny 2025/2026 jednotlivých seniorských futbalových líg PPPN Nowy Targ.

Futbalisti *Orawy Jablonka* zaznamenali historický úspech a postúpili do V. ligy. Na druhej hráči *GKS* Łapsze *Niżne* sa neudržali v Triede A.

Oblastná trieda

Futbalisti **Babia Góra Lipnica Wielka** sa so sezónou rozlúčili tesnou prehrou 1:0 na ihrisku *Harnaś Tymbark*. Na postavení v tabuľke to už však nič nezmenilo a Lipničania so štyridsiatimi siedmimi bodmi – za štrnásť výhier, päť remíz a šesť prehier – obsadili konečné 7. miesto.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	NKP Podhale Nowy Targ II	28	21	4	3	67
2.	**Orawa Jablonka**	**28**	**17**	**7**	**4**	**58**
3.	Harnaś Tymbark	28	16	7	5	55
4.	KS Zakopane	28	17	3	8	54
5.	Lubań Maniowy-Zapora Kluszkowce II	28	15	9	4	54
6.	Huragan Waksmund	28	14	8	6	50
7.	**Babia Góra Lipnica Wielka**	**28**	**14**	**5**	**9**	**47**
8.	LKS Jodłownik	28	11	4	13	37
9.	Lubań Tylmanowa	28	9	8	11	35
10.	LKS Orkan Raba Wyżna	28	9	4	15	31
11.	AKS Ujanowice	28	7	6	15	27
12.	KS Wierchy Rabka-Zdrój	28	8	1	19	25
13.	LKS Wiatr Ludźmierz	28	7	4	17	25
14.	Zalesianka Zalesie	28	6	2	20	20
15.	Gorce Kamienica	28	2	2	24	8

Hráči **Orawy Jablonka** si v poslednom zápase sezóny zmerali sily s *KS Wierchy Rabka-Zdrój*, ktorý porazili presvedčivo 5:1. Základy víťazstva položil už v prvom polčase dvomi gólmi P. Suwada a jedným D. Bełciak, ku ktorým sa v druhej časti hry pridal s dvomi presnými zásahmi F. Ryś. Počas sezóny zaknihovali Oravci sedemnásť víťazstiev, sedem remíz a len štyri prehry a s päťdesiatimi ôsmimi bodmi tak obsadili skvelé 2. miesto. To im zabezpečilo účasť v baráži o postup do V. ligy. V prvom zápase nastúpili proti *Skalnik Kamionka Wielka*. Hnaní dopredu svojimi fanúšikmi zvládli tento duel skvele, a hoci po prvom polčase prehrávali 1:0, v druhej polovici hry prevzali iniciatívu a vďaka presným zásahom P. Suwadu, F. Styrułu, K. Kudzia i D. Bełciaka zápas otočili a vyhrali 2:4. V druhom barážovom dueli cestovali na ihrisko *Ikar Odporyszów*. Lepšie začali domáci, ktorí zaznamenali prvý gól. Na ten odpovedal I. Zahora a duel nakoniec rozhodol v 92. minúte K. Kudzia. *Orawa Jablonka* tak po skvelej sezóne zaznamenala historický úspech a prvýkrát v dejinách postúpila do vyššej V. ligy.

Trieda A

Obe spišské mužstvá hrajúce v Triede A sa so sezónou rozlúčili prehrami. Futbalisti **Granitu Czarna Góra** si odniesli z ihriska druhého *Czarni Czarny Dunajec* prehru 6:2, keď do brány súpera trafili len B. Dzierżęga a K. Kapołka. S ôsmimi výhrami, rovnakým počtom remíz a desiatimi prehrami tak obsadili konečné 10. miesto.

Hráči **GKS Łapsze Niżne** privítali v poslednom zápase na svojom ihrisku *KS Luboń Skomielna Biała*, ktorému podľahli vysoko 1:7. O čestný zásah Lapšanov sa postaral na konci zápasu G. Fąk. S deviatimi bodmi za tri výhry a dvadsaťtri prehier im patrí predposledné miesto, ktoré znamená zostup do nižšej ligy.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	Zawrat Bukowina Tatrzańska	26	19	5	2	62
2.	Czarni Czarny Dunajec	26	17	6	3	57
3.	Skalni Zaskale	26	18	1	7	55
4.	Bór Dębno	26	16	4	6	52
5.	Gronik Gronków	26	14	2	9	45
6.	Skawianin Skawa	26	11	6	9	39
7.	Jarmuta Szczawnica	26	10	6	10	36
8.	KS Luboń Skomielna Biała	26	11	3	12	36
9.	KS Lawina Spytkowice	26	10	6	10	36
10.	**Granit Czarna Góra**	**26**	**8**	**8**	**10**	**32**
11.	Unia Naprawa	26	8	3	15	27
12.	Sokolica Krościenko nad Dunajcem	26	6	3	17	21
13.	**GKS Łapsze Niżne**	**26**	**3**	**0**	**23**	**9**
14.	Wiatra Białka Tatrzańska II	26	2	4	20	10

Trieda B 1. skupina

Oravské mužstvá *For Fun Lipnica Wielka* a *Orawa Jabłonka II* nastúpili na posledné zápasy sezóny na domácich trávnikoch, pričom oba tímy ich prehrali zhodne 1:2. Za Jablončanov sa o jediný presný zásah postaral D. Spiszak a za Lipničanov T. Zubrzycki. Napriek dobrému vstupu do sezóny futbalisti **For Fun Lipnica Wielka** obsadili so sedemnástimi bodmi definitívne 7. miesto, tesne pred **Orawou Jabłonka II**, ktorá skončila so šestnástimi bodmi na 8. mieste.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	Wisła Czarny Dunajec II	18	15	3	0	48
2.	Janosik Sieniawa	18	13	2	3	41
3.	Jordan Jordanów II	18	10	2	6	32
4.	KS Chabówka	18	9	1	8	28
5.	Skałka Rogoźnik	18	9	1	8	28
6.	Podgórki Krauszów	18	6	2	10	20
7.	**For Fun Lipnica Wielka**	**18**	**5**	**2**	**11**	**17**
8.	**Orawa Jabłonka II**	**18**	**5**	**1**	**12**	**16**
9.	Szarotka Rokiciny Podhalańskie	18	5	1	12	16
10.	Delta Pieniążkowice	18	4	3	11	15

Trieda B 2. skupina

V druhej skupine Triedy B si v tejto sezóne dobre počínali futbalisti **Spisz Krempachy**, ktorí ju ukončili domácim víťazstvom 4:1 nad tímom *Dunajec Ostrowsko*. Hoci po prvom polčase prehrávali 0:1, v druhej časti duelu otočili dvomi gólmi P. Łojeka a jedným presným zásahom K. Krzysztofiaka. Súper si navyše strelil aj vlastný gól. Krempašania tak po bojovných výkonoch obsadili s tridsiatimi bodmi definitívne 4. miesto.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	Gorc Ochotnica	16	11	3	2	36
2.	Lepietnica Klikuszowa	16	10	3	3	33
3.	Przełęcz Łopuszna	16	10	2	4	32
4.	**Spisz Krempachy**	**16**	**9**	**3**	**4**	**30**
5.	Wierchy Lasek	16	7	2	7	23
6.	Dunajec Ostrowsko	16	5	3	8	18
7.	Biali Biały Dunajec	16	5	0	11	15
8.	**Łęgi Nowa Biała**	**16**	**3**	**2**	**11**	**11**
9.	Spływ Sromowce Wyżne	16	3	0	13	9

Hráči **Łęgi Nowa Biała** sa so sezónou rozlúčili tesnou prehrou 3:2 na ihrisku *Biali Biały Dunajec*, keď do brány presne trafili P. Pietraszek a A. Gołka. S jedenástimi bodmi za tri výhry, dve remízy a jedenásť prehier im patrí predposledné 8. miesto. ■

eprasa.pl e1cec292a7

Przytulia czepna

Przytulia czepna *(Galium aparine)* to jednoroczna roślina z rodziny marzanowatych. Rośnie szybko i łatwo się rozprzestrzenia w Europie, Azji i Ameryce Północnej. Stosowano ją już w starożytnej Grecji do wyrobu sit służących do przecedzania mleka; uprawiano ją na pokarm dla drobiu domowego, wykorzystywano jako wypełnienie materacy.

Dziś można ją spotkać przy drogach, na skrajach lasów, w zaroślach, na łąkach, polach uprawnych czy w ogródkach. Łodyga ma kanciasty kształt; liście są wąskie, wydłużone, ułożone w okółkach. Tworzy długie, wiotkie pędy, które zaczepiają się o inne rośliny lub pełzają po ziemi, tworząc gęste, splątane warstwy. I łodyga, i liście są pokryte drobnymi, szorstkimi haczykami, które „czepiają się" innych roślin, ubrań czy sierści zwierząt, co ułatwia jej rozsiewanie. Kwiaty są malutkie białe lub zielonkawe; owoce są kuliste, również pokryte haczykami. Pojawia się w kwietniu i całe ziele można zbierać do lipca, zanim łodygi staną się twarde i włókniste. Jest uważana za uciążliwy chwast, choć ma wiele właściwości prozdrowotnych. Najbardziej wartościowe są młode pędy, które zawierają najwięcej aktywnych związków: glikozydy, flawonoidy, alkaloidy, kwasy fenolowe, garbniki, saponiny, taniny, krzemionkę, witaminę C i olejki eteryczne. Dzięki nim jest wykorzystywana w ziołolecznictwie:

- działa przeciwbakteryjnie; hamuje rozrost wielu szczepów bakterii, co wykorzystuje się w pielęgnacji skóry oraz szybszym gojeniu ran. Stosuje się przy ranach, otarciach, podrażnieniach skóry; trądziku, czyrakach, stanach zapalnych skóry; łagodzi zmiany skórne jak łuszczyca i egzema; ekstrakty z przytulii przyspieszają regenerację tkanek przy trudno gojących się ranach;
- ma właściwości przeciwzapalne; redukuje stany zapalne w organizmie i zmniejsza aktywność wolnych rodników, opóźniając procesy starzenia się organizmu;
- wspiera układ odpornościowy; ekstrakty z przytulii zwiększają aktywność komórek odpornościowych i modulują produkcję cytokin, co powoduje skuteczną odpowiedź immunologiczną; szczególnie przy spadkach odporności i częstych infekcjach stanowi naturalne wsparcie w walce z drobnoustrojami;
- chroni komórki wątroby przed uszkodzeniem; obniża poziom enzymów wątrobowych i zmniejsza uszkodzenie tkanek wywołane stresem oksydacyjnym;
- pozytywnie wpływa na układ limfatyczny i krążenie płynów w tkankach, głównie przy zastojach limfy i obrzękach, uczuciu ciężkich nóg czy powiększonych węzłach chłonnych;
- wspomaga prawidłowe funkcjonowanie układu sercowo-naczyniowego; przeciwdziała zakrzepom i zatorom rozrzedzając krew;
- działa rozkurczająco, szczególnie na mięśnie gładkie przewodu pokarmowego; dlatego stosuje się w nieżytach żołądka lub jelit, niestrawnościach, biegunkach, zatruciach pokarmowych i dolegliwościach spowodowanych zastojem żółci;
- przyspiesza wydalanie wody z organizmu przy zatrzymywaniu płynów w organizmie, działając jak środek moczopędny.

Na rynku coraz częściej można znaleźć przytulię czepną w formie tabletek, kapsułek lub proszku, czyli wartościowych suplementów diety. Można ją również przygotować samemu i stosować jako:

1. Sok: świeże ziele zblendować i odcisnąć sok; w takiej formie zawiera najwięcej aktywnych związków. Pić małe ilości, rozcieńczone z wodą lub wykorzystać do okładów na chorą skórę.

2. Napar: 1-2 łyżeczki świeżego lub suszonego ziela zalać szklanką wrzątku na 10-15 minut; pić 1-2x dziennie między posiłkami (nie pić przed snem ze względu na działanie moczopędne) lub wykorzystać do przygotowania zewnętrznego okładu na podrażnienia i drobne ranki; jako tonik lub płukankę wzmacniającą włosy.

3. Nalewka: świeże lub suszone ziele zalać w słoju 40-60% alkoholem i odstawić na 2-3 tygodnie; przecedzić. Pić po kilka-kilkanaście kropli.

4. Składnik w mieszankach ziołowych poprawiających krążenie limfy lub wykorzystywanych do pielęgnacji skóry.

Przytulia jest rośliną jadalną; młode pędy mają delikatny, lekko ziołowy smak. Można ją dodawać do sałatek warzywnych, zup, gulaszów czy koktajli. Smakuje również uduszona z innymi ziołami jak pokrzywa, szpinak czy podagrycznik. Owoce przytulii mogą stanowić wartościowy substytut kawy; suszone, prażone i zmielone nasiona mają smak i aromat zbliżony do tradycyjnej kawy i zawierają niewielkie ilości kofeiny.

Przytulia jest zazwyczaj dobrze tolerowaną rośliną, jednak należy przestrzegać przeciwwskazań i środków ostrożności:

- zaleca się stosowanie w cyklach: po 2-4 tygodniach należy zrobić przerwę na około 7-14 dni;
- nie stosować w czasie ciąży i karmienia piersią;
- uważać przy chorobach nerek; może dodatkowo obciążać układ moczowy i nerki oraz wchodzić w interakcje z lekami moczopędnymi i spowodować nadmierną utratę wody i elektrolitów;
- przerwać w przypadku niepożądanych objawów ze strony układu pokarmowego (dolegliwości trawienne, ból brzucha, luźniejszy stolec);
- zachować ostrożność przy chorobach przewlekłych i zażywaniu leków (najlepiej skonsultować z lekarzem);
- przed zastosowaniem na skórę wykonać test na nadgarstku; podrażnienie skóry wyklucza stosowanie. AS

Żadna terapia naturalna ani suplementacja nie zastępuje porady i leczenia u specjalisty, może stanowić jedynie uzupełnienie terapii konwencjonalnych. Alergicy oraz kobiety w ciąży i karmiące mogą stosować zioła i suplementy po konsultacji z lekarzem.

eprasa.pl e1cec292a7

Kamperem na wakacje

Wakacje w kamperze z roku na rok zyskują na popularności. Dla wielu osób jest to synonim niezależności, swobody podróżowania i bliskości natury. Możliwość zatrzymania się niemal w dowolnym miejscu i spędzenia nocy z dala od zatłoczonych kurortów stanowi jedną z największych zalet tej formy wypoczynku. W praktyce pojawia się jednak pytanie, czy nocowanie kamperem poza wyznaczonymi kempingami jest w Polsce legalne.

Odpowiedź nie jest jednoznaczna. Polskie przepisy nie zawierają ogólnego zakazu spania w kamperze, jednak legalność takiego noclegu zależy przede wszystkim od miejsca postoju oraz sposobu korzystania z pojazdu. Co do zasady samo przebywanie lub nocowanie w prawidłowo zaparkowanym kamperze nie jest zabronione. Przepisy nie przewidują zakazu spania w pojeździe pozostawionym w miejscu, w którym postój jest dozwolony. Nie oznacza to jednak pełnej dowolności. Kluczowe znaczenie ma to, czy pojazd został zaparkowany zgodnie z przepisami ruchu drogowego oraz czy nie obowiązują dodatkowe ograniczenia wynikające z charakteru danego terenu. W praktyce istotne jest również rozróżnienie pomiędzy zwykłym postojem a biwakowaniem. O ile nocleg wewnątrz pojazdu nie budzi zazwyczaj zastrzeżeń, o tyle rozstawianie mebli turystycznych, markiz, namiotów czy urządzeń do grillowania może zostać potraktowane jako forma obozowania podlegająca odrębnym zasadom. Wielu podróżników poszukuje miejsc noclegowych na terenach leśnych. Należy jednak pamiętać, że przepisy ustawy o lasach wprowadzają ograniczenia dotyczące ruchu pojazdów silnikowych. Co do zasady wjazd do lasu pojazdem silnikowym jest dopuszczalny wyłącznie drogami publicznymi oraz drogami leśnymi oznaczonymi jako udostępnione do ruchu. Pozostawienie kampera poza miejscami przeznaczonymi do postoju może skutkować odpowiedzialnością za naruszenie obowiązujących przepisów. Warto również podkreślić, że popularny program „Zanocuj w lesie" został stworzony przede wszystkim z myślą o turystach pieszych, rowerzystach czy osobach korzystających z hamaków i namiotów. Program ten nie uprawnia do wjazdu kamperami na wyznaczone obszary leśne. Jeszcze bardziej restrykcyjne zasady obowiązują na terenach objętych szczególną ochroną przyrodniczą. Na obszarze parków narodowych oraz rezerwatów przyrody możliwość postoju i nocowania jest zwykle ograniczona do miejsc wyznaczonych przez zarządcę danego terenu.

Celem tych regulacji jest ochrona cennych ekosystemów przed nadmierną presją turystyczną. Naruszenie obowiązujących zakazów może skutkować odpowiedzialnością przewidzianą w przepisach prawa. Znacznie prostsza sytuacja występuje w przypadku gruntów prywatnych. Jeżeli właściciel nieruchomości wyrazi zgodę na postój kampera i nocleg, co do zasady nie ma przeszkód prawnych do korzystania z takiego miejsca. W praktyce coraz większą popularnością cieszą się prywatne pola campingowe oraz gospodarstwa oferujące miejsca postojowe dla kamperów, stanowiące alternatywę dla tradycyjnych kempingów.

Rosnąca popularność caravaningu sprawia, że coraz większego znaczenia nabiera odpowiedzialne korzystanie z przestrzeni publicznej. Pozostawianie odpadów, niszczenie roślinności czy rozpalanie ognisk w miejscach niedozwolonych może prowadzić do odpowiedzialności przewidzianej przez przepisy prawa. Kamper daje dużą swobodę podróżowania, jednak wolność ta nie zwalnia z obowiązku przestrzegania regulacji dotyczących ochrony przyrody oraz zasad korzystania z dróg i terenów publicznych.

Nocowanie w kamperze poza kempingiem nie jest w Polsce z zasady zabronione. O legalności takiego wypoczynku decydują jednak konkretne okoliczności, przede wszystkim miejsce postoju oraz przestrzeganie obowiązujących ograniczeń. Przed zatrzymaniem się na noc warto upewnić się, czy dany teren dopuszcza postój pojazdów oraz czy nie jest objęty szczególną ochroną. Pozwala to uniknąć niepotrzebnych problemów, a jednocześnie sprzyja zachowaniu miejsc, które stanowią największą wartość dla miłośników podróżowania blisko natury.

Opracowała: mgr Ela Góra-Brzegowska

Źródła:
Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym.
Ustawa z dnia 28 września 1991 r. O lasach.
Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. O ochronie przyrody.
Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.
Materiały informacyjne programu „Zanocuj w lesie" prowadzonego przez Lasy Państwowe.

eprasa.pl e1cec292a7

HVIEZDY O NÁS

LEV (23.7. – 23.8.)

Žiarite a priťahujete pozornosť, čo vám prináša úspechy v práci aj v spoločenskom živote, kde môžu prísť nové príležitosti alebo uznanie. V láske vás čaká vášeň, ale aj možné žiarlivostné scény, najmä ak ste vo vzťahu. V oblasti zdravia si dajte pozor na srdcovo-cievny systém.

PANNA (24.8. – 23.9.)

Prichádza čas rozhodnutí a riešenia praktických vecí, najmä v práci, kde sa môžu objaviť zmeny, či nové povinnosti alebo administratíva, ktorá vás zamestná viac než zvyčajne. V partnerských vzťahoch sa budú riešiť otvorené rozhovory a pravda vyjde na povrch, čo môže vzťah posilniť alebo vyčistiť vzduch.

VÁHY (24.9. – 23.10.)

Hľadáte rovnováhu medzi prácou a oddychom. Do cesty vám prídu aj nové možnosti kariérneho rastu alebo vzdelávania, ktoré by ste nemali odmietnuť. V láske príjemné obdobie plné romantiky, no aj rozhodovania medzi viacerými možnosťami.

ŠKORPIÓN (24.10. – 22.11.)

Začína veľmi intenzívny mesiac a plný emócií, kde sa môžu objaviť osudové stretnutia alebo zásadné zmeny vo vzťahoch. V práci sa konečne začnú ukazovať výsledky vášho úsilia. Zlepšia sa finančné vyhliadky.

STRELEC (23.11. – 21.12.)

Túžba po dobrodružstve, cestovaní a nových zážitkoch sa vám naplní v letnom období. Slnečné dni budú prospievať zamilovaným. V zamestnaní sa vám otvoria nové možnosti zárobku alebo zmeny povolania.

KOZOROŽEC (22.12. – 20.1.)

Sústreďte sa na prácu a stabilitu. Môžete získať uznanie alebo finančnú odmenu za dlhodobé úsilie. V dlhodobých vzťahoch sa ukáže, že partner si na vás váži spoľahlivosť. Prospešným pre vaše zdravie bude oddych a prechádzky do prírody.

VODNÁR (21.1. – 19.2.)

Nečakané zmeny a situácie vás môžu najskôr prekvapiť, ale neskôr sa ukáže, že sú pre vás prospešné. Bude to platiť v láske, ako aj v práci. Prehodnoťte svoje vzťahy a premyslíte, či by nebolo vhod uzavrieť staré kapitoly.

RYBY (20.2. – 20.3.)

Romantická nálada, krásne počasie a destinácie vás naladia na bezstarostný čas oddychu a pokoja v kruhu priateľov. V zamestnaní sa ukážete ako pracovník s kreatívnymi nápadmi zameranými na úspech firmy. Budete za to ocenení vedením.

BARAN (21.3. – 20.4.)

Tento mesiac budete výnimočne aktívni a prejaví sa to najmä v práci, kde sa objaví nová príležitosť alebo projekt, ktorý vás môže posunúť vyššie. Dávajte si pozor na konflikty v prácovnom kolektíve. V láske sa vám bude dariť. Slobodní sa môžu zoznámiť počas cestovania alebo letných aktivít s niekým, kto ich okamžite zaujme.

BÝK (21.4. – 21.5.)

Budete riešiť viaceré nečakané situácie v práci, kde sa ukáže, komu môžete dôverovať a komu nie. V partnerských vzťahoch sa otvoria témy, ktoré boli dlhšie obdobie potláčané. Preverí to vašu trpezlivosť a pozonosť voči partnerovi. Buďte opatrní pri jedle a letných aktivitách.

BLÍŽENCI (22.5. – 21.6.)

Leto vám prinesie konečne oddych od každodenných povinností. Budete mať čas na prečítanie kníh, prácu v záhradke a stretnutia v rodinnom kruhu. Poskytne vám to nové sily do práce v zamestnaní. Pocitíte príliv elánu a vitality, čo sa odzrkadlí i na vašom vzhľade.

RAK (22.6. – 22.7.)

Prvý letný mesiac prinesie najmä rozličné riešenia vo vzťahoch. V partnerstvách sa dostanú do popredia emócie a mnohí budú riešiť dôležité životné kroky ako spoločné bývanie alebo budúcnosť vzťahu. Nezadaní môžu stretnúť niekoho veľmi úprimného a citovo blízkeho.

NÁŠ TEST

AKO TRÁVITE SVOJ VOĽNÝ ČAS?

1. Šport je
a) meno reštaurácie - 3;
b) v podstate nezmyselné chovanie ľudí - 1;
c) namáhanie tela za účelom jeho zocelenia a otuženia - 5.
2. Ideálne strávený deň voľna je keď
a) pozriete aspoň desať amerických televíznych seriálov;
b) prebudíte sa o desiatej a z postele vstanete až poobede;
c) idete na poriadnu túru, venujete sa koníčkom alebo urobíte kus nejakej užitočnej práce.
3. Bezcielne túlanie sa po meste
a) patrí k mojím obzvlášť obľúbeným koníčkom - 3;
b) praktizujem ako liek na prepracovanosť - 5;
c) zásadne nepestujem, pokiaľ nemám jasný cieľ, od práce neodchádzam – 1.
4. Telefón
a) je úžasný prostriedok, pri ktorom sa dajú tráviť hodiny rozprávaním s priateľmi, bez toho, aby sa človek musel zdvihnúť z postele - 5;
b) občas použijete k porozprávaniu sa s niekym blízkym - 1;
c) má slúžiť k vybaveniu najnutnejších vecí a preto nikdy nehovorím dlhšie než tri minúty - 3.
5. Doom je
a) ako to mám vedieť? - 1
b) počítačová hra – 3;
c) anglicky „posledný súd” – 5.
6. Noviny čítate najradšej
a) pekne v kľude doma na gauči - 5;
b) doma alebo v dopravných prostriedkoch - 3;
c) pri chôdzi v meste, aby ste nestrácali čas – 1.
7. Nuda je
a) obvyklý stav Vašej mysle, nech ste kdekoľvek - 1;
b) občasný dôsledok jednania niektorých ľudí v mojom okolí - 3;
c) výraz, ktorého obsah síce teoreticky poznám, ale doposiaľ sa mi nikdy nepodarilo nudu plne prežiť – 5.
8. Jazda na kolotoči
a) patrí k mojim najväčším životným rozkošiam - 5;

eprasa.pl e1cec292a7

b) pokiaľ nefunguje ako žaludočná pumpa, tak to raz za čas stojí za zvezenie – 1.
c) nedokážem pochopiť – 3.
9. Keď čítate knižky, tak
a) zásadne nejaký ľahký žáner - 1;
b) takmer všetko – 3;
c) výhradne odbornú literatúru a hodnotné diela filozofov – 5.

VYHODNOTENIE:

9 – 18 bodov:

Voľný čas vnímate najmä ako príležitosť na oddych a zábavu. Radi si doprajete pokoj, nenáročné aktivity a nebránite sa ani lenivému popoludniu. Život si užívate bez zbytočného stresu a povinností.

19 – 30 bodov:

Máte vyvážený prístup k voľnému času. Dokážete si oddýchnuť, ale zároveň radi športujete, čítate alebo sa venujete svojim záľubám. Podľa situácie si vyberiete, či budete aktívni alebo budete relaxovať.

31 – 45 bodov:

Ste veľmi aktívny človek a neradi mrháte časom. Voľné chvíle využívate na šport, vzdelávanie, prácu na sebe alebo užitočné činnosti. Máte radi poriadok, plánovanie a nové výzvy, no nezabúdajte, že občasný oddych je rovnako dôležitý ako výkon.

Poznámka: Bez ohľadu na dosiahnutý počet bodov platí, že ste práve venovali niekoľko minút svojho voľného času vypĺňaniu tohto testu. Dúfame, že to stálo za to!

V polčase futbalového zápasu vojde do kabíny rozhlasového reportéra tréner domáceho mužstva.

- Počúvajte, prihovára sa reportérovi.

- Nemohli by ste komentovať trochu pomalšie? Moji chlapci už nevládzu tak rýchlo behať!

***

Prídu dvaja kamaráti pred záverečnou do reštaurácie, že chcú večeru. Čašník im odpovie, že už majú len trocha ryže a dva rezne, ale jeden je taký malý. Oni povedia:

- To nevadí, my sa podelíme. Ryžu si rozdelia na polovičku a jeden si zoberie ten väčší rezeň a druhý hovorí:

- Ty si pekný kamarát, zobral si si ten väčší.

AKO JE TO SPRÁVNE?

Milí čitatelia, často sa pýtate na správny preklad slov, preto sme sa rozhodli, že na vašu žiadosť budeme uverejňovať niektoré poľské a slovenské frázy a slová, ktoré sa využívajú v oblasti administratívy, stavebníctva, poľnohospodárstva, reklamy, dopravy a spojov, ekonómie, turistiky a tiež zradné slová.

V POĽŠTINE:	V SLOVENČINE:
ślad cyfrowy	digitálna stopa
udostępnianie lokalizacji	zdielanie polohy
cyberbezpieczeństwo	kyberbezpečnosť
podatność urządzenia na uszkodzenia	zraniteľnosť zariadenia
pamiątki z wakacji	suveníry z dovolenky
promieniowanie słoneczne	slnečná radiácia
kurorty śródziemnomorskie	stredomorské letoviská
prognoza pogody	predpoveď počasia
niedobór wilgotności w glebie	deficyt pôdnej vlahy
opady deszczu	zrážky

OSEMSMEROVKA

Kto bol slávnym slovenským zbojníkom? ...*(tajnička)*

ADVOKÁT AMATÉR ATLAS BACIL BALÓN BARANICA BRLOH BUFET DARČEK ĎASNO FASÁDA HUNDROŠ KAPSULA KATASTROFA LABKA MEDAILISTA OBKLAD OS IKA RINGLOTA STENA SÚBOJ ULICA VODÁREŇ ŽENBA ŽRÁDLO

A	B	N	E	Ž	R	Á	D	L	O	Š
O	K	A	P	S	U	L	A	J	O	M
B	Á	T	R	V	O	D	Á	R	E	Ň
K	R	O	E	A	N	O	D	D	Š	U
L	T	L	N	F	N	N	A	J	L	Í
A	Á	G	O	Ó	U	I	O	I	A	D
D	K	N	Ď	H	L	B	C	M	S	A
Á	O	I	A	I	Ú	A	A	A	T	R
S	V	R	S	S	B	T	B	L	E	Č
A	D	T	N	O	É	K	A	K	N	E
F	A	F	O	R	T	S	A	T	A	K

- No a keby si si ty bral, tak ktorý si zoberieš?

- No ja by som si zobral ten menší.

- A čo si hubu otváraš, veď ho tam máš.

***

Viete, aký je rozdiel medzi hardwarom a softwarom?

Hardware sa dá ťažšie skopírovať.

***

- Chcela by som si vyskúšať tie šaty vo výklade.

- Nech sa páči, ale predsa, nebolo by to lepšie v kabínke?

***

Stretnú sa dve bomby a vravia:

- Poďme si tikať!

eprasa.pl e1cec292a7

Havránok na Liptove

V letnom období sme na cestách častejšie ako v iných ročných obdobiach. Na našich potulkách po Slovensku sme navštívili lokalitu Havránok na Liptove, kde sme sa dostali do Archeologického múzea v prírode Liptovská Mara. Od roku 1991 je to národná kultúrna pamiatka.

Archeologické múzeum v prírode vzniklo na základe výskumov vedených od polovice 60-tych rokov 20. storočia v súvislosti so stavbou vodného diela Liptovská Mara. Archeoskanzen Havránok sa nachádza nad hladinou Liptovskej Mary. Ide o magické miesto, ktoré učarovalo mnohým dávnym obyvateľom Liptova a jeho návšteva učí o prastarých dejinných udalostiach.

Havránok predstavuje jedno z najvýznamnejších archeologických nálezísk na Slovensku. Prítomnosť keltského obyvateľstva sa dokumentuje na Liptove od 4. až 1. storočia pred n. l. Archeológovia tu objavili a odkryli pozostatky sídliska z mladšej doby železnej označovanej ako laténska doba. Kelti patria medzi najstarších obyvateľov Slovenska a liptovských Keltov vedci zaradili do kmeňa Kotínov. Rozsah nálezov poukazuje na skutočnosť, že sa na Havránku nachádzalo ich sídlo nadregionálneho významu. Okrem množstva keramiky, šperkov, predmetov zo železa a bronzu sa tu našli zvyšky hradieb, kultového miesta dávnych druidov a keltských obydlí.

Na Havránku sa uplatnila takzvaná experimentálna archeológia, čo znamená, že časť nálezov bola zakonzervovaná, pričom došlo aj k tvorivým rekonštrukciám a výstavbe replík. Vďaka tomu sa z Havránka stal prvý slovenský archeologický park pod holým nebom, v ktorom môžeme obdivovať zrekonštruované obytné stavby, pec na vypaľovanie keramiky, obetisko a valy s bránou. Súčasne z vrcholu archeoskanzenu je krásny výhľad na Liptov a umelú vodnú nádrž. Počas letnej sezóny je dejiskom rozličných

kultúrnych podujatí ako sú šermiarske súboje alebo ukážky keltských náboženských obradov a rozličných remeselných činností. Na záver návštevy je možné získať v pokladni odtlačok pamätných pečiatok. (aj)

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ADRES REDAKCJI:
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7, tel. +48 12 633 36 88
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.zivot.pl

WYDAWCA:
TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE,
ZARZĄD GŁÓWNY
SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7
tel. +48 12 632 66 04, +48 12 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Zespół: redaktor naczelny: Agáta Jendžejčíková
redaktorzy:
Milica Majeriková-Molitoris, Grażyna Falatová

Społeczne kolegium doradcze:
Łucja Kościelak, Marián Smondek,
Božena Bryjová, Mária Kačmarčíková, František Paciga,
Dominik Surma, Anna Krištofeková,
Silvia Plučinská, Ján Bašisty, Ľudomír Molitoris,
Ján a Irena Kašickí, Žofia Fifanská

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

WARUNKI PRENUMERATY:
Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie gotówką
lub na konto: BNP PARIBAS
27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
IBAN: PL 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
SWIFT: PPABPLPK
z dopiskiem: Prenumerata czasopisma Život za rok...

Płacąc za prenumeratę czasopisma za pośrednictwem poczty należy doliczyć odpowiednią opłatę pocztową.

Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Prenumerata w formie elektronicznej: www.zivot.pl

portal **eprasa.pl, link:** http://eprasa.pl/news/život
Koszt: miesięcznie – 7,00 zł; rocznie – 84 zł

CENY PRENUMERATY 2026
DLA KÓŁ I ODDZIAŁÓW TOWARZYSTWA:
1 miesiąc: 7,00 zł, półrocznie: 42,00 zł, rocznie: 84,00 zł

INDYWIDUALNA:
krajowa, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi: 1 miesiąc **12,60 zł**, półrocznie **70,60 zł**, rocznie **140,20 zł**

zagraniczna, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi:
na Słowację: **14,00 zł** – rocznie **168,00 zł**
do Europy (w tym Czechy): 22,00 zł – rocznie: **264,00 zł**
do USA i Kanady: pocztą lotniczą 23,00 zł – rocznie: **276,00 zł**

Niezamówionych tekstów, rysunków i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian treści nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji. Za niezamówione teksty redakcja nie płaci honorariów autorskich.

Nakład 1900 egz.

PL ISSN 0514-0188

ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

„PUBLIKACJA WYRAŻA JEDYNIE POGLĄDY AUTORA/ÓW I NIE MOŻE BYĆ UTOŻSAMIANA Z OFICJALNYM STANOWISKIEM MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI."

„PUBLIKÁCIA VYJADRUJE IBA NÁZORY AUTORA/OV A NEMÔŽE BYŤ STOTOŽŇOVANÁ S OFICIÁLNYM POSTOJOM MINISTRA VNÚTRA A ADMINISTRATÍVY."

eprasa.pl e1cec292a7

XXXIII. Dni slovenskej kultúry na Spiši

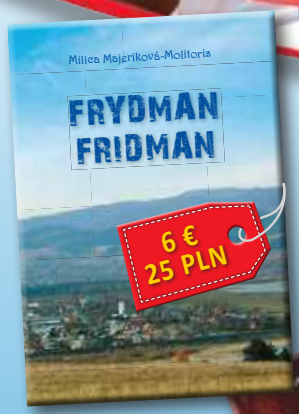

Foto: aj

gprasa.pl 4166c2925

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU

POLECAMY NASZE
WYDAWNICTWA

6 €
25 PLN

4 €
15 PLN

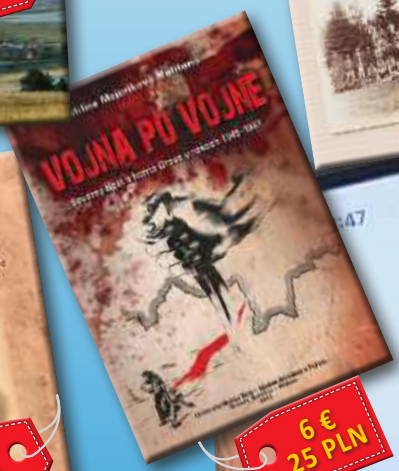

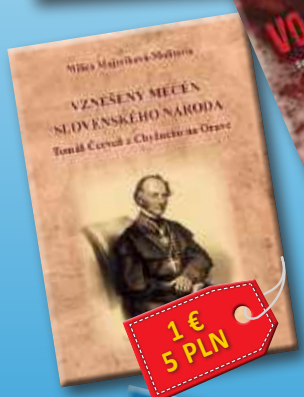
10 €
40 PLN

4 €
15 PLN

6 €
25 PLN

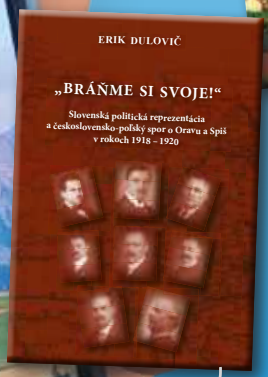

1 €
5 PLN

6 €
25 PLN

6 €
25 PLN

5 €
20 PLN

45 €
180 PLN

4 €
15 PLN

8 €
35 PLN

6 €
25 PLN

7 €
30 PLN

4 €
15 PLN

4 €
15 PLN

Przekaż swój 1,5% na Towarzystwo Słowaków w Polsce! KRS: 0000254010

eprasa.pl e1cec292a7